

Treball de Fi de Grau

Títol

De Gàmbia al Maresme: Història d'una
família migrada

Autoria

Rahmata Dem Njie

Professorat tutor

Juana Gallego Ayala

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	X
Recerca	

Data

17/06/2020

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	De Gàmbia al Maresme: Història d'una família migrada		
Castellà:	De Gambia al Maresme: Historia de una familia migrada		
Anglès:	From The Gambia to Maresme: The story of a migrated family		
Autoria:	Rahmata Dem Njie		
Professorat tutor:	Juana Gallego Ayala		
Curs:	2019/20	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme
			Publicitat i Relacions Públiques

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Migració, Gàmbia, Catalunya, històries de vida
Castellà:	Migración, Gambia, Cataluña, historias de vida
Anglès:	Migration, Gambia, Catalonia, life stories

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	El projecte explica el procés migratori a través de la veu de dues persones migrants: els meus pares. El relat ofereix un context bàsic de Gàmbia i permet entendre com viu la gent del país. A més, mostra com és i què comporta el procés migratori per a les persones que emprenen el viatge i les seves famílies. Inclou una breu reflexió sobre la representació de Gàmbia i els gambians als mitjans de comunicació catalans. Per acabar, reflexiona sobre les dificultats que poden viure els fills d'aquestes persones migrades al Maresme.
Castellà:	El proyecto explica el proceso migratorio a través de la voz de dos personas migrantes: mis padres. El relato ofrece un contexto básico de Gambia y permite entender cómo vive la gente del país. Además, muestra cómo es y qué comporta el proceso migratorio para las personas que emprenden el viaje y sus familias. Incluye una breve reflexión sobre la representación de Gambia y los gambianos en los medios de comunicación catalanes. Por último, reflexiona sobre las dificultades que pueden vivir los hijos de estas personas migradas en el Maresme.
Anglès:	The project explains the migration process through the voice of two migrants: my parents. The story provides a basic context of The Gambia and allows us to understand how the people of the country live. In addition, it shows how it is and what the migration process entails for the people who embark on the journey and their families. It includes a brief reflection on the representation of Gambia and the Gambians in the Catalan media. Finally, it reflects on the difficulties that the children of these migrants may experience living in Maresme.

(Sare Adama, Gàmbia)

“Kul nai mai, Fulbe maayat”

"Si el bestiar mor, els Fulani moriran"

(Proverbi Fulani)

Agraïments:

A la meva germana Kadijatu Dem, per fer-me d'editora i aguantar-me tots aquests mesos i per sempre donar-me els millors consells.

Als meus pares, en Sada Dem i la Maimuna Njie, per haver-me concedit les entrevistes i per tots els sacrificis que han fet per mi.

A la meva tutora Juana Gallego per donar-me la idea de fer aquest treball i guiar-me durant tots aquests mesos en la creació d'aquest projecte

Dedico aquest treball a totes les persones gambianes, en especial a les dones gambianes.

ÍNDIX

Introducció	p. 1
Capítol 1: Gàmbia, the smiling coast of Africa	p. 3
Capítol 2: El camí de sota de Sada Dem Sabally	p. 13
Capítol 3: Gambians a Catalunya	p. 29
Capítol 4: La vida de la Maimuna Njie Mballow	p. 34
Capítol 5: Entre dues identitats: Rahmata Dem Njie	p. 45
Capítol 6: Gàmbia als mitjans de comunicació	p. 53
Annex	p. 59
Bibliografia	p. 61

INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest treball era aportar testimonis, en primera persona, de persones migrades. El treball se centra en persones de Gàmbia, ja que és d'on provenen els meus pares i resideix la majoria de la meva família.

Al principi, quan em vaig plantejar aquest projecte, la idea era entrevistar als meus pares i a diferents dones gambianes que viuen al Maresme. Per mala sort, tota la situació de la COVID-19 va fer que això no fos possible i per aquest motiu, les fonts s'han vist reduïdes i m'he conformat a entrevistar només als meus pares.

A la vegada, aquest projecte era una oportunitat per aprendre més sobre la meva cultura i la història de la meva família. Mai havia parlat amb els meus pares sobre per quina raó havien migrat i com ho havien fet, aquest treball m'ha donat l'oportunitat de descobrir una part d'ells que no coneixia i sobretot per entendre'ls millor.

La metodologia del treball ha estat dividida en dues parts: recerca d'informació i entrevistes testimonials. Per obtenir les dades sobre Gàmbia el mètode utilitzat va ser principalment la recerca en línia, complementada amb la lectura de diferents llibres i documents.

Per assegurar que feia una bona feina donant informació sobre Gàmbia, vaig estar setmanes documentant-me per trobar quines serien les fonts més adequades pel treball. La recerca la vaig fer tant de fonts en castellà, català, anglès i fins i tot en francès, per mi era important trobar fonts diversificades per poder contrastar.

La part testimonial del treball ha estat possible gràcies a les entrevistes personals que vaig realitzar als meus pares sobre la seva vida a Gàmbia, el seu viatge migratori i la seva arribada al Maresme. El projecte també compta amb el meu propi testimoni, per donar veu a les filles de persones migrants i mostrar la nostra perspectiva, com és viure entre dues cultures.

El treball està format de sis capítols: El primer capítol titulat "Gàmbia, the smiling coast of Africa" és informatiu, tracta sobre la història, la cultura, l'economia i la societat gambiana. És una introducció al país perquè el lector el pugui situar al mapa i tingui unes dades bàsiques per entendre la seva idiosincràsia.

El segon capítol “El camí de sota de Sada Dem Sabally” se centra en la història del meu pare, Sada Dem, la seva vida a Gàmbia, com va ser el seu procés migratori fins al Maresme i la seva vida un cop situat a Catalunya.

Seguidament, el tercer capítol “Gambians a Catalunya” permet tenir una visió de l’evolució de la població gambiana a Catalunya i al Maresme. El quart capítol “La vida de la Maimuna Njie Mballow”, se centra en la vida de la meva mare, mostra el que significa ser dona a Gàmbia i el diferent que va ser el seu viatge migratori. Per acabar, també ens endinsem en la seva experiència com a dona gambiana vivint al Maresme.

El cinquè capítol “Entre dues identitats: Rahmata Dem Njie” parlo sobre la meva experiència com a filla de pares gambians, i el que significa créixer en una mescla de cultures a Catalunya.

El sisè i últim capítol és una recopilació de cinc peces periodístiques sobre Gàmbia que considero que són un exemple de periodisme de qualitat.

CAPÍTOL 1: Gàmbia, the smiling coast of Africa

Qui sóc? Aquesta és una pregunta que ens fem tots almenys un cop en la nostra vida. És un dubte que sovint ens plantejem les filles de persones migrants, a aquest dubte li sumem la curiositat d'intentar entendre d'on venim, quines són les nostres arrels.

Jo sé que sóc una noia negra, de vint-i-un anys, nascuda al Maresme de pares gambians, que ha viscut tota la seva vida a Pineda de Mar i estudia periodisme. Això ho tinc molt clar. Però, a l'hora de definir la meva identitat em sorgeixen preguntes complexes.

M'agrada la reflexió que fa Amin Maalouf (1999) quan parla d'identitat:

La identitat d'una persona està constituïda per infinitat d'elements que evidentment no es limiten als que figuren en els registres oficials. La gran majoria de la gent, per descomptat, pertany a una gran tradició religiosa; a una nació, i de vegades a dues; a un grup ètnic o lingüístic; a una família més o menys extensa; a una professió; a una institució; a un determinat àmbit social.... (p.7)

Alguns trets de la nostra identitat són hereditaris, com la nostra raça, la nostra ètnia, el nostre color de pell, etc. Maalouf (1999) destaca que no totes aquestes pertinences tenen la mateixa importància, el mateix pes en la nostra personalitat, són elements que entrelaçats formen el mosaic de la nostra persona, els "gens de l'ànima" com ells els defineix.

La diferència en el procés de construcció de la meva identitat, com a filla de pares gambians, és que els trets hereditaris que formen part de la meva identitat són totalment diferents al lloc on visc. Per aquest motiu, a vegades es produeixen contradiccions, haig d'actuar com ho fa la gent d'aquí, o com m'ensenyen a casa? Puc trobar un equilibri entre les dues cultures que em defineixen? Aquest equilibri no l'he aconseguit trobar encara, tot i haver nascut i viscut aquí tota la meva vida, em costa definir-me fermament com a catalana o espanyola.

Maalouf (1999) deixa clar que "La identitat no se'ns dona d'una vegada per totes, sinó que es va construint i transformant al llarg de tota la nostra existència." (p.15). Encara em queda molt camí per fer, i les diferents experiències que viuré en la meva vida continuaran forjant la meva identitat. Qui sap, potser en un futur seré capaç d'acceptar per igual les dues identitats que em defineixen.

En el meu cas, he arribat a la conclusió que el camí per entendre qui sóc parteix d'entendre qui són els meus pares, dues persones que ho van deixar tot a Gàmbia per buscar-se una vida millor a Catalunya, concretament al Maresme. Sé que els meus pares són d'ètnia fulani, que van néixer a Gàmbia, també ser que si tiro unes generacions enrere, tota la meva família prové del Senegal, on encara avui dia viuen part dels meus tiets i cosins.

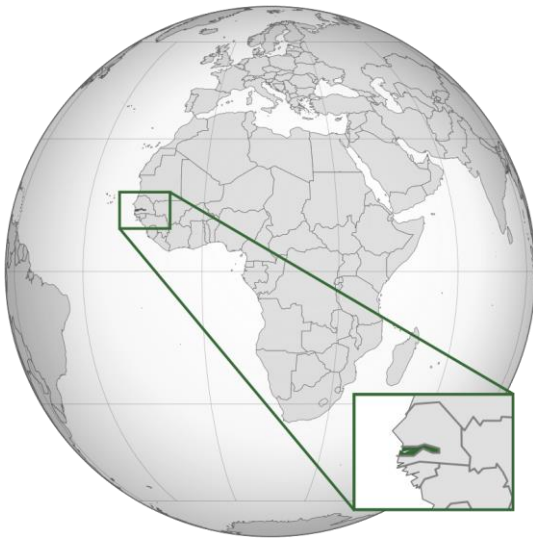
Però com era la seva vida a Gàmbia, com era el seu dia a dia, com va ser el seu viatge migratori? I la seva arribada? Aquestes són algunes de les preguntes que sempre m'he fet i amb aquest treball tinc l'oportunitat d'intentar trobar resposta.

M'és trist adonar-me que el fet de créixer i estudiar a Europa m'ha fet tenir una visió molt occidental del continent Africà, i del meu propi país d'origen. En els últims anys, he sentit una necessitat d'apropar-me a la meva part gambiana, d'aprendre més sobre la meva família, sobre la meva cultura, sobre la meva llengua.

La meva realitat és Catalunya, el lloc on visc, on m'he criat i qui sap si el lloc on viuré la resta de la meva vida. Però per entendre una part vital de qui sóc, d'on vinc, haig de mirar cap avall, viatjar cap al sud, el país on per a mi tot comença: Gàmbia.

Context geogràfic

The Smiling coast of Africa (La costa somrient de l'Àfrica), així és coneguda la petita regió d'on provenen els meus pares, on es troben totes les meves arrels. Una estreta franja, de 300 km de llargada i 20 d'amplada amb una superfície d'uns 10.500 km², engolida pel Senegal. (Deschamps 1975).

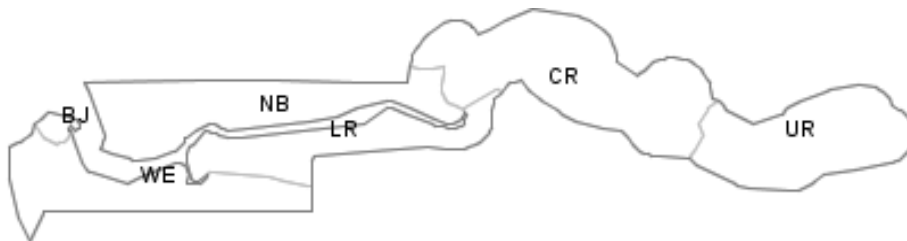
Mapa de localització de Gàmbia.
Font: Wikimedia

Mapa de localització de Gàmbia.
Font: Wikimedia. OCHA

El país es divideix en 5 regions: la capital Banjul, Lower River (Riu Inferior), Central River (Riu Central), North Bank (Riviera del Nord), Upper River (Riu Superior) i Western (Occidental). (ISO Subentity Codes for Gambia. Administrative Division s. f.)

Les cinc regions de Gàmbia

Mapa de les regions de Gàmbia **Font:** ISO Subentity Codes for Gambia. GeoNames

Parlem d'un país amb 64 km de costa, on els anglesos gaudeixen de les seves vacances o jubilacions. El clima és molt diferent del de Catalunya, és tropical i es divideix en 2 estacions: l'estació seca de novembre fins a maig i l'estació de pluja de

juny fins a octubre. (Great Britain Foreign Office. Historical Section. 1920) Però, aquesta visió idíl·lica de paradís estiuenc no és la realitat de la majoria dels seus 2.280.102 habitants. (The World Bank Data 2018)

Context històric

La Gàmbia d'abans del segle XIX estava unida al Senegal, formada per part de l'antic regne de Mali, el regne Wòlof i els nòmades Fulanis. Era un territori molt divers sense un govern central com trobem als països europeus. (Forde et al. 2019)

Gàmbia va estar sotmesa sota la influència de diferents països, en concret França i Regne Unit, qui durant els segles XVII i XVIII es van disputar qui es quedaria amb la regió i finalment van ser els anglesos a finals del segle XVIII amb la seva Royal African Company.¹

Tot i que l'esclavitud es va abolir el 1808 es creu que moltes persones encara van caure en aquesta desgràcia durant uns quants anys després. James Island, una petita illa gambiana, és des d'on salpaven moltes embarcacions d'esclaus, també fou casa de Kunta Kinteh un dels esclaus més coneguts als Estats Unit, personatge protagonista del llibre Raíces d'Alex Haley, en la vida del qual es va basar una sèrie molt popular emesa per televisió a Espanya durant 1977. (Gamble 1988)

No va ser fins al 18 de febrer de 1965 que Gàmbia es va independitzar del Regne Unit i finalment l'abril de 1970 es va convertir en una república. El primer Primer ministre del país va ser **Dawda Jawara**, president del Partit Progressista de la Gent (People's Progressive Party). La democràcia havia arribat a Gàmbia. La tranquil·litat de la qual gaudia el país però, es va veure pertorbada el juliol de 1994 quan un grup de militars dirigits per **Yahya Jammeh** va donar un cop d'estat. Jawara es va haver d'exiliar al Senegal i tots els dissidents van ser brutalment reprimits. (Forde et al. 2019)

No seria fins vint-i-dos anys després que els gambians recuperarien la seva democràcia. A les eleccions del 2016 els partits de l'oposició es van unir sota el

---

¹ Companyia amb la qual el govern Britànic comercialitzava amb esclaus.

lideratge d'**Adama Barrow**. Aquestes van ser unes eleccions que vaig seguir amb molta il·lusió, per primera vegada semblava que el país aconseguiria desfer-se de la mà de ferro del dictador.

Barrow va sortir triomfant en les eleccions de l'1 de Desembre amb un 46% dels vots, seguit de prop per Jammeh amb un 37% dels vots. Els nervis estaven a flor de pell, pocs dies després de les eleccions Jammeh declarava no acceptar el resultat de les eleccions i reclamava la seva repetició. Barrow va haver de jurar el seu càrrec a la veïna Senegal, a causa de la negació del dictador de donar pas a un nou partit que es fes càrrec del govern del país.

Afortunadament, tot es va poder solucionar un mes després. Jammeh va acceptar la derrota i el 21 de gener de 2017 va marxar del país per refugiar-se a Guinea Equatorial. (Forde et al. 2019)

Començava una nova etapa per a Gàmbia. Per fi, es podrien començar a investigar totes les desaparicions que s'havien donat durant la dictadura de Jammeh i els perpetradors serien jutjats.

Durant els seus cinquanta anys com a República, Gàmbia ha estat sota el mandat de només tres persones. La victòria de Barrow es va viure amb molta il·lusió però aquesta il·lusió s'ha anat desinflant. La situació econòmica del país continua sense millorar i algunes de les figures que van governar al costat del dictador han tornat al poder.

Context econòmic

Gàmbia és un dels països menys desenvolupats, segons el rànquing de l'HDI², se situa en la posició 174 de 189 països. El sector primari continua tenint un gran pes en aquesta societat. L'economia gambiana "és de mercat, caracteritzada per l'agricultura tradicional de subsistència i una important indústria turística." Sabent això s'entén que

---

² Human Development Indicators. Indicadors del Desenvolupament Humà

l'agricultura és el sector en el qual treballa un 70% de la població. (The Gambia Bureau of Statistics (GBOS) i ICF International 2014).

El mercat laboral tampoc és molt esperançador pels joves del país. La falta d'oportunitats de treball és una de les raons per la qual molts joves decideixen emprendre el camí cap a altres països africans i cap a Europa. Les últimes dades oficials que tenim de l'atur del país són del 2012 i la xifra era d'un 29.8% d'aturats. (Gambia Bureau of Statistics, 2018).

Les últimes dades mostren que el 2017 un **56% de la població tenia accés a l'electricitat**, tot i ser una mica més de la meitat veiem que un percentatge molt elevat de persones encara no gaudeixen d'aquesta necessitat. (DataBankWorld Development Indicators. The Gambia s. f.).

La pobresa és un altre dels problemes del país, com passa a tants altres llocs, les zones rurals són les més afectades i les que més pateixen inseguretats alimentària. El percentatge de gent vivint sota el llindar de la pobresa el 2015 era d'un 48,6% de la població, és a dir, quasi un milió de persones (0,94 milions). (The Gambia Bureau of Statistics 2017).

Malauradament la major part de la meua família viu en zones rurals i a vegades, depenen dels diners que poden enviar els meus pares per aconseguir alguns aliments bàsics.

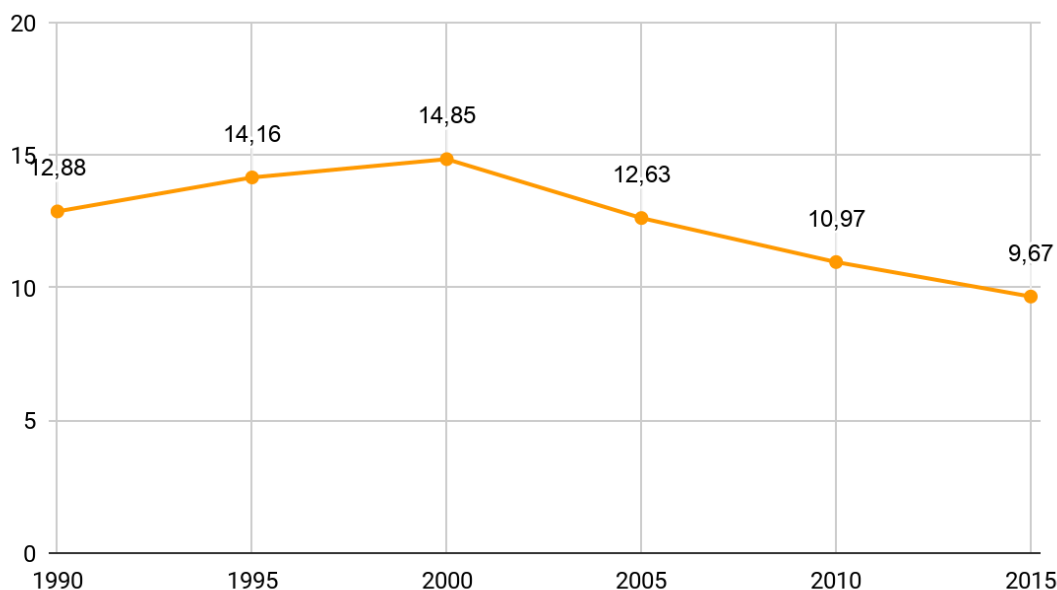
Les migracions des de Gàmbia

Espanya és el país de destinació número u dels migrants gambians, possiblement per la proximitat amb el continent. Altres destinacions destacades són els EUA, Senegal, Nigèria, Regne Unit i Alemanya. Veiem doncs que la migració es dona tant en el content com a fora del continent. (Kebbeh 2013).

Gràcies a les dades del WorldBank, podem veure l'evolució de la migració gambiana al llarg dels anys. L'any 1990, la població migrada representava un 12% del país aquest nombre va pujar fins arribar al seu màxim l'any 2000 amb un 14,8%. Des de

llavors, els nombres han anat disminuint any rere any fins a arribar a un 9,6% l'any 2015. (The World Bank Data s. f.).

Gràfic del percentatge de població gambiana viu en migració

Gràfica de l'evolució del % de població migrada a Gàmbia. Elaboració pròpia. Font: WorldBank Data

Saber la població actual exacta del país és complicat, ja que el cens nacional de Gàmbia es realitza cada deu anys i l'últim va ser el 2013, per tant, per saber aquestes dades ens hem de basar en fonts no governamentals. Segons la font les xifres ballen una mica, però d'acord amb el WorldBank la població de 2018 era de 2.280.102 persones. (The World Bank Data 2018).

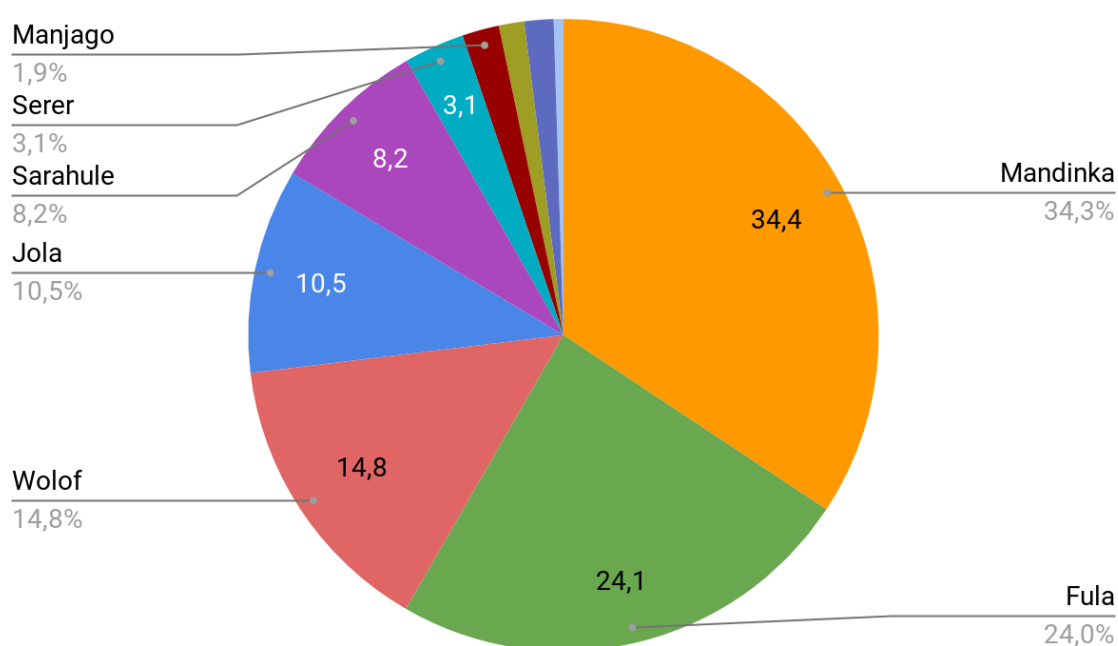
Context socio-demogràfic

Parlem d'un país amb una població molt jove, un 45,7% dels seus habitants són menors de quinze anys. Tot i tenir gran part de la població en edat de creixement, l'esperança de vida és bastant baixa si la comparem amb l'espanyola: seixanta anys

de vida, és a dir, vint anys menys que a Espanya. (International Organization for Migration 2015).

Aquestes més de 2 milions de persones formen un conjunt molt heterogeni. Gàmbia és un país ètnicament molt divers, però aquestes són les 9 ètnies principals: Mandinkas, Fula, Wolof, Jola, Sarahule, Serer, Crioll, Manjago i Bambara.

Població gambiana distribuïda per etnicitats

Gràfic de la població gambiana distribuïda per etnicitats. Elaboració pròpia. **Font:** Gambia Bureau of Statistics. 2013 Population and Housing Census: Spatial Distribution

Els **mandinka sempre han estat l'ètnia majoritària**. Durant els segles XI i XII quan van arribar al país formaven un 42% del total de la població. Els fulani eren el segon grup ètnic més nombrós (un 18% de la població) i els wolof eren el tercer grup més nombrós (16%). Avui dia, aquests tres grups segueixen sent els més nombrosos. (Kebbeh 2013). **La meva família pertany a l'ètnia Fula.**

A causa de la colonització, l'anglès és la llengua vehicular del país i de les escoles però cada grup ètnic parla la seva pròpia llengua. Podríem dir que el **wòlof**, a part de

l'anglès, és la **llengua franca** que utilitzen les diferents ètnies per relacionar-se entre elles.

La ciutat de **Serekunda** és el centre urbà més poblat del país (340.000 persones), se situa a prop de l'Atlàntic a uns 13 km de la capital del país i està formada per nou pobles. En canvi, a Banjul, la capital del país, només hi viuen unes 34.500 persones en comparació. A part de Serekunda no hi ha cap ciutat en tot el país amb més de 100.000 habitants. (Gambia Information Site. s. f.; World Population Review s. f.)

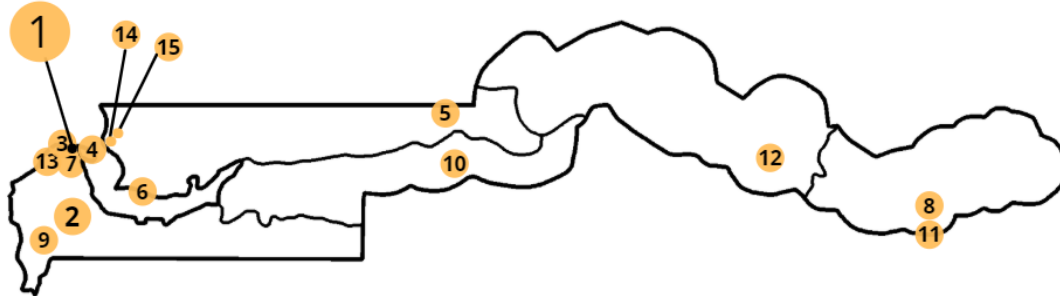
15 ciutats més poblades de Gàmbia (World Population Review s. f.)

Nº	Nom	Població
1	Serekunda	340,000
2	Brikama	77,700
3	Bakau	43,098
4	Banjul	34,589
5	Farafenni	29,867
6	Lamin	24,797
7	Sukuta	15,131
8	Basse Santa Su	14,380

Nº	Nom	Població
9	Gunjur	14,088
10	Soma	9,869
11	Sabi	7,738
12	Bansang	7,615
13	Abuko	6,572
14	Essau	5,907
15	Barra	5,323

Distribució de les 15 ciutats més poblades de Gàmbia

Mapa de Gàmbia amb les 15 ciutats més poblades. Edició pròpia. **Font:** Wikimedia.org. Mapa de Gàmbia

Veiem doncs que gran part de la població viu en aquest centre urbà però també trobem arreu del país petits pobles de no més de 100 persones. Els meus pares provenen d'un d'aquests petits poblets, en concret: Sare Adama i Sare Babou-Sare vol dir poble en fula- però d'això ja en parlarem més endavant.

Vist tot això tenim una pinzellada del que és Gàmbia. Gàmbia, the smiling coast of Africa, paradís tropical, ric en cultura i diversitat. Però, aquest somriure amaga una difícil realitat que porta a tantes persones, com els meus pares, a decidir provar sort en un altre país.

Aquesta necessitat de migrar es repeteix des de fa anys, tots tenim al cap les imatges de migrants arribant en pastera o la majoria veiem en el nostre dia a dia persones de diferents orígens. El que no veiem i a vegades no s'entén és el perquè. Per què decideixen migrar? Com es fa aquest viatge? Què comporta el procés migratori? Amb aquest treball aprofundirem en totes aquestes qüestions

CAPÍTOL 2: El camí de sota de Sada Dem Sabally

El meu pare, Sada Dem Sabally, descriu la seva infància com feliç, no recorda haver passat dificultats quan era petit. Va néixer el 4 de març de 1959 a Sare Adama, Wellingara un petit poble de Gàmbia. El seu pare, que era un home molt gran, perquè havia trigat a tenir fills, les tres esposes del seu pare i tots els seus germans vivien a Sare Adama.

Explica que quan un jove marxava cap a Europa o algun altre país africà la resta pensaven com que *fulano* ha fet tal jo també ho haig de fer. Tenien molt normalitzat marxar del poble i migrar a un altre país per guanyar diners i enviar-los a casa.

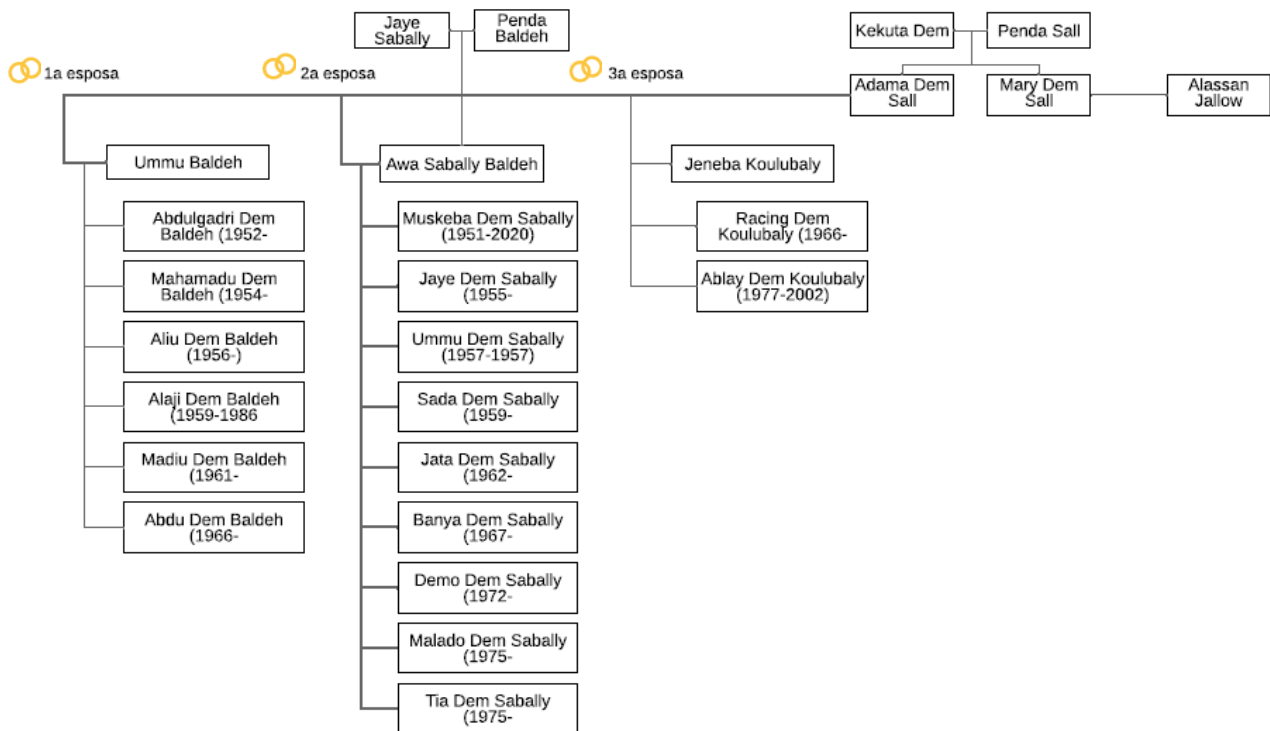
La seva família però no tenia moltes dificultats, el seu pare no era pobre, a més de tenir moltes vaques i terrenys era un respectat curandero conegut a tots els pobles del voltant.

Recalco que tenia moltes vaques perquè un dels signes de riquesa de la nostra ètnia és el nombre de vaques que té una persona, com més vaques tens, més ric ets. Els fulani tradicionalment sempre han estat un poble nòmada, ramader, dedicat principalment a criar vaques.

Fill de tres mares

La meva família paterna és molt extensa, l'avi Adama Dem va tenir tres dones, com ja és sabut la poligàmia és una pràctica acceptada en l'Islam, religió que professen la majoria de fulanis. La mare del meu pare Awa Sabally, era la seva segona dona, amb les seves tres dones va tenir un total de disset fills. "Somos casi la mitad del pueblo" afirma el meu pare, Sare Adama és un poblet d'uns 200 habitants i efectivament quasi la meitat d'aquests formen part de la nostra família.

Arbre de la família Dem

Arbre de família de la família del meu pare. Elaboració pròpia

Dels seus germans grans, amb qui tenia millor relació era amb el seu germà Abdulgadri, a qui tothom a la família li diu Saku, perquè el cuidava molt i “no me pegaba”. Però a qui considerava el seu millor amic era el seu germà Alaji, fill de la primera dona del meu avi amb qui compartia any de naixement, fins i tot dormien a la mateixa habitació. En general, la família vivia en harmonia “en ese tiempo nuestro padre estaba vivo y todos le respetaban, no había tonterías, cada uno pisaba donde tenía que pisar”.

L’avi Adama abans d’establir-se a Gàmbia i formar la seva família havia nascut i crescut al Senegal a Futa concretament. El pare, descriu la infància de l’avi com molt

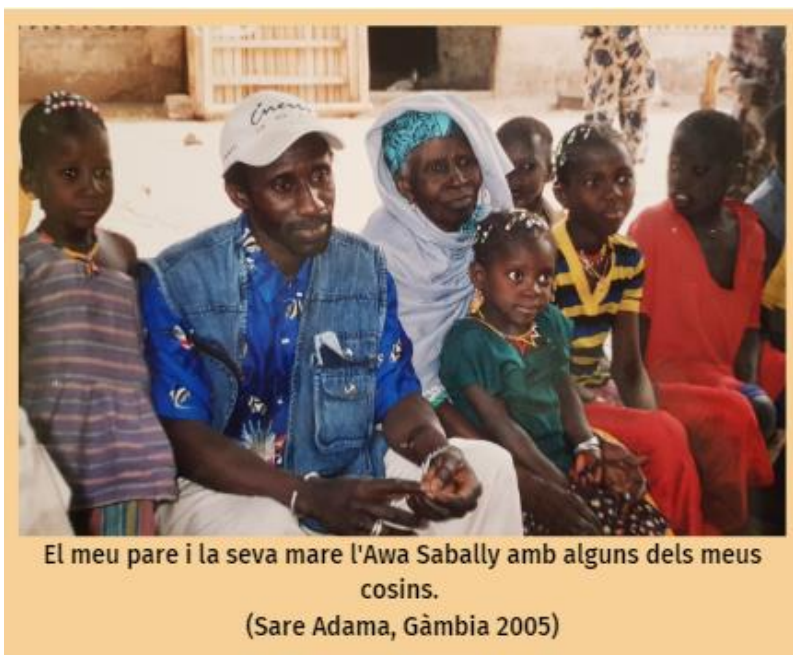
dura, a diferència de la seva experiència. Assegut a terra sobre una catifa, bevent té, l'avi els hi explicava històries de quan era petit.

Seure a terra i veure té és part de la cultura dels fulanis de la regió de Futa, prefereixen seure a terra a fer servir cadires. L'avi del meu pare només tenia una germana, el seu pare els va deixar a Futa al Senegal, per anar a treballar a Gàmbia. Quan ell i la seva germana van tenir edat van marxar de Futa per retrobar-se amb el seu pare a Sare Adama on s'havia assentat.

L'avi Adama treballava sense descans, fins i tot anava al camp a conrear a les nits. Com que les nits eren molt fosques per saber on havia de plantar les llavors agafava les cendres blanques de la llenya cremada i quan encara brillava la llum del sol marcava la terra amb les cendres per poder retornar quan es fes fosc i poder continuar sembrant.

Va dedicar gran part de la seva joventut a treballar, treballar i treballar, i amb el que venia dels seus conreus, comprava vaques i així passats els anys va acabar amb un dels ramats de vaques més grans del seu poble i dels voltants. Va arribar un moment que tenia moltes vaques però no tenia cap fill, descriu el meu pare, en aquell moment va decidir casar-se.

La seva primera dona va ser la **Ummu Baldeh** amb qui tindria sis fills: l'Abdulgadri, el Mahamadu, l'Aliu, l'Alaji, en Madiu i l'Abdul. Uns anys després es va casar amb la seva segona dona, la mare del meu pare l'**Awa Sabally** amb ella és amb qui tindria el nombre més elevat de fills, nou: La Muskeba, en Jaye, la Ummu, en Sada, en Jata, en Banya, la Demo, la Malado i la Tia. Per últim, la seva tercera dona seria la **Jeneba Koulubaly** amb qui només tindria dos fills: en Racing i l'Ablay.

Aquests matrimonis però no van alleujar la seva càrrega de feina, seguia plantant blat de moro, cacauets, mill i mongetes entre altres aliments.

Només descansava durant els tres mesos que durava la temporada de pluges. La meitat dels cacauets eren venuts al mercat i l'altra meitat era per

consum propi, igual que la resta de productes que conreava.

Durant l'època era habitual que arribessin homes i dones guineans per treballar al camp durant la temporada de conreu. El meu pare recorda que al seu poble, quan arribaven els guineans, demanaven un lloc a on quedar-se, les diferents cases acollien dues, tres persones, les que ho necessitessin i s'establia un acord. Els temporers conreaven les terres de les famílies que els havien acollit tres o quatre dies a la setmana i la resta de dies podien conrear en les parcel·les que els havien llogat aquestes famílies.

Les dones, a més de tenir cura de les criatures i de les tasques domèstiques, també cultivaven arròs a l'hivern i recollien l'aigua del pou. Una part de l'arròs cultivat era venut al mercat de Birkama i amb els diners que obtenien d'aquestes vendes compraven carn de xai. La carn a Gàmbia, a diferència d'aquí, és un producte car per aquest motiu, la gent acostuma a menjar molt més peix.

Segons el meu pare, les mares consenten molt més als seus fills que els pares, recorda veure com les dones s'esforçaven per proveir als seus infants de tot allò que necessitaven. En canvi els pares tenien un rol més passiu en la criança dels seus fills i filles.

Aquesta és una dinàmica que es repeteix en la meva família, tot i tenir una molt bona relació amb el meu pare he de reconèixer que la que realment es feia càrrec dels meus germans i jo quan érem més petits era la meva mare. A més de treballar, també s'havia de fer càrrec de totes les tasques domèstiques, la seva càrrega de feina, a parer meu, sempre ha estat més gran que la del meu pare.

Amb uns set o vuit anys, com es feia amb molts altres nens, el meu pare va anar a estudiar a una escola corànica a Sare Futa, un poble a una mitja hora caminant d'on ell vivia. En aquestes escoles els alumnes es passaven el dia estudiant l'Alcorà i res més, ni matemàtiques, ni anglès, ni cap altra matèria que no fos l'Alcorà.

Allà hi residien tot l'any uns quaranta nens dels diferents pobles del voltant, hi va estar estudiant fins als dotze-tretze anys. Només tornava a casa durant les celebracions importants com al final del Ramadà i la Festa del Xai.

Entre rialles explica que després de sis anys estudiant allà va decidir que no hi tornaria més, trobava a faltar la família i centrar-se només a estudiar li resultava avorrit. A partir de llavors, quan va tornar a casa, es va dedicar a cuidar de les vaques de la família, que era al que a ell realment li agradava.

Durant aquesta època és quan va aprendre a parlar mandinka, portava les vaques a pasturar als pobles del voltant on vivia gent majoritàriament d'ètnia mandinka i amb les relacions que va establir amb aquests veïns va aprendre a parlar l'idioma.

Cap dels seus pares havia estat escolaritzat i ell a part de l'escola corànica tampoc havia tingut l'oportunitat d'estudiar res més. No és que no hi hagués centres educatius, el problema és que molts pares creien que apuntar als fills a una escola anglesa significaria la seva occidentalització, la pèrdua dels seus costums religiosos i culturals. Els hi arribaven rumors que en aquestes escoles s'adoctrinava als nens perquè es convertissin en cristians.

Es va dedicar a la criança de les vaques de la família fins que l'any 1985 va decidir que marxaria de Gàmbia. Al poble no era estrany veure joves marxar a altres països africans sobretot per buscar millors salaris i enviar diners a casa. El seu germà gran en Jaye, havia fet el mateix feia uns anys quan l'any 1980 va decidir deixar Sare

Adama per anar a Europa. L'any 1981 després d'un any de viatge va acabar arribant al Maresme, concretament a Pineda de Mar.

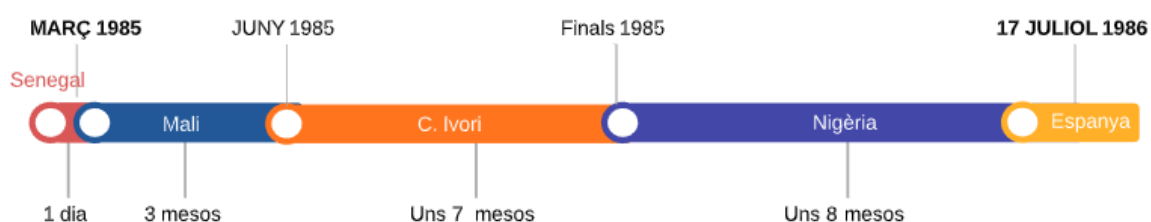
El seu germà però, no estava d'acord amb què el meu pare fes el dur viatge d'un any que va haver de fer ell per arribar a Europa, volia que es quedés el poble i ell li aconseguiria la documentació necessària per arribar. El meu pare tenia ficat al cap que havia d'anar a Líbia i el seu germà no creia que aquesta fos la seva millor opció.

Com que va veure que passaven els anys i no arribaven cap mena de papers, el març del 1985 va decidir que ja en tenia prou d'esperar i faria el seu propi viatge i aniria a Líbia on ell volia anar des del principi.

El Camí de Lawol Les

Així doncs va decidir que agafaria **Lawol Les** traduït del fula vol dir el Camí de Sota que és com es referien al viatge migratori. Decidit, amb els 27.000 CFA que havia estalviat, (uns 41 euros actuals) dos pantalons i dues samarretes a la motxilla es va acomiadar de tota la seva família i va sortir cap al Senegal on agafaria el tren que el portaria a la seva primera destinació: Bamako, Mali.

Itinerari del viatge de Sada Dem Sabally

Cronograma del viatge migratori del meu pare. Elaboració pròpia

Per ajudar-lo en el viatge el seu pare va vendre un dels seus toros i la seva mare unes cabres que tenia, amb aquests diners van pagar a **marabuts**. Els marabuts són guies

espirituals, que poden ser tant homes com dones, a qui se'ls atribueixen poders espirituals. Abans d'iniciar els seus viatges migratoris molts joves contracten els seus serveis per ser beneïts i arribar sans al seu destí (Llevot, 2010).

No tenia previst haver de fer el viatge sol. Havien planejat ell i un noi sarahule a qui considerava el seu amic, sortir junts un dijous, però aquest noi "*el jamfima*", explica el meu pare. Traduït del fula voldria dir que el va trair, perquè quina va ser la seva sorpresa en arribar al poble d'aquest noi i trobar-se amb què havia marxat feia tres dies.

Això però no el va desanimar i va decidir iniciar el viatge ell sol. Casualment anys després, els seus camins es van tornar a creuar, aquest home també viu avui dia a Catalunya, durant un temps fins i tot va viure a Pineda de Mar. Tot i viure en el mateix poble mai van reprendre la seva amistat.

Estafat a Bamako

Quan el tren de Dakar va arribar a Bamako, el primer que va fer va ser pagar un bitllet per anar a Líbia. Cada dijous arribava a Bamako un tren exprés provinent de Dakar. Durant els tres mesos que va viure allà, va poder observar el que feien els **koksors**, així s'anomenaven les persones que es dedicaven a organitzar el transport de la travessia dels joves migrants.

Rebien als joves a l'estació, provinents de diferents països de l'Àfrica. Aquí és quan els hi deien que en pocs dies sortia un vehicle en direcció al destí al qual aquests nois volien anar i que només quedaven un parell de places lliures. La idea era que els migrants paguessin per la seva plaça amb antelació, ja que afirmaven que els vehicles s'omplien ràpidament. Però, en moltes ocasions, els vehicles estaven en realitat buits i els **koksors** exageraven la demanda per captar més clients.

Els preus que s'havien de pagar variaven segons la destinació, arribar a Líbia costava 19.000 CFA (uns 29 euros actuals), anar a Nigèria era més barat 16.000 CFA (uns 24 euros actuals). Dins d'aquest preu que tu pagaves anava inclosa la comissió que s'emportava el **koksor**.

Dels 27.000 CFA (recordem que són uns 41 euros actuals) que havia estalviat, 19.000 CFA van anar a parar a comprar aquest bitllet amb la idea d'arribar a Líbia. Per mala sort, el meu pare va ser estafat. Va pagar el seu bitllet creient que en un parell de dies sortirien de Bamako en direcció Líbia, però aquest cotxe mai va sortir.

Es va quedar a Bamako tres mesos, temps durant el qual es va gastar tots els diners que havia estalviat i que li quedaven després d'haver pagat pel seu bitllet de cotxe. Com ell, molts joves migrants es van veure en la mateixa situació, vivint a la intempèrie sense poder treballar i gastant-se els pocs diners que tenien estalviats en poder sobreviure el dia a dia. Aquesta experiència va marcar la percepció que té, encara avui dia, d'aquest país "Mali no me gusta, no hay nada, allí no hay trabajo. Es el país más pobre de África", diu.

Sobrepasat per la injustícia que estava vivint i donat que ja no li quedaven gaires diners, va decidir anar a denunciar a comissaria. Va tenir la sort de conèixer un home gran també gambià que li va explicar que ell vivia al costat de l'inspector cap de la policia de Bamako, en Lamin Kulibaly, i li va proposar ajudar-lo a anar a denunciar.

Quan va aconseguir parlar amb en Lamin li va explicar tot el que li havia passat. Fins i tot es va atrevir a donar el nom del **koksor** que l'havia estafat, en Masana, qui també era gambià. En Masana va ser arrestat, el seu cap, en Samba, va arribar a la comissaria per intentar alliberar-lo de la presó. En Samba va prometre al meu pare que en dues setmanes li retornarien els diners si retirava la denúncia que havia interposat. Ell es va negar, no se'n refiava, volia recuperar immediatament els diners per marxar de Mali d'una vegada.

Per aquest motiu, va amenaçar amb què explicaria als comissaris que un dels seus companys acabava de tornar d'un intent fallit d'arribar a Líbia on havien mort més de vint persones. Els joves, que havien comprat els seus bitllets a en Masana, havien viatjat sense aigua ni aliments. Aquí és quan la situació va donar un gir. Per evitar que la cosa anés a més, aquell mateix dia en Samba li va retornar els diners i l'endemà en Masana va ser alliberat.

Després de tres mesos de penúries semblava que la cosa milloraria. Tot el que li havia passat el va desincentivar per continuar el viatge a Líbia i va canviar de plans. Amb

els diners que havia recuperat es va comprar un bitllet per ell i el seu amic Omar, un senegalès d'ètnia mandinka que va conèixer a Bamako i que també havia estat estafat i al qual no li quedava ni un cèntim per continuar amb el seu viatge.

Les mines de diamants

El juny del 1985, després d'una nit en cotxe va arribar a Abidjan, la capital econòmica de Costa d'Ivori, des d'on va enviar una carta al seu germà Jaye, que vivia a Espanya informant-lo que no havia anat a Líbia i que es trobava a Costa d'Ivori. Més endavant el seu germà li respondria que estalviés per arribar a Nigèria des d'on ell el podria ajudar a arribar a Europa.

La vida a Costa d'Ivori no va millorar com ell esperava, però almenys allà podia treballar i estalviar. Entre els migrants gambians durant el viatge parlaven sobre a quins països es podia trobar feina. Quan va arribar a Abidjan ell sabia, perquè ho havia sentit, cap a on s'havia de dirigir per treballar: a les mines de diamants. Aquestes mines eren totalment il·legals i si la policia sospitava que allà era on anaves et podia suposar un problema. Aquí es va separar del seu amic Omar, perquè l'Omar no tenia cap intenció d'anar a treballar a les mines.

Descriu els assentaments de les mines com petites casetes de plàstics, que ocupaven un territori semblant a la distància entre Girona i Barcelona. Tots els treballadors de les mines eren homes, allà va conèixer senegalesos, gambians, malians, burkinesos, ghanesos i també ivorians.

Quan va arribar a un l'assentament se li va apropar un senyor malià, qui li va comprar menjar i les eines necessàries per treballar a la mina a canvi d'emportar-se el 50% dels diners que guanyés. Aquest tracte però es va trencar unes setmanes després quan aquest home va marxar sense avisar, deixant-lo dies sense menjar i va decidir espavilar-se ell sol.

Les condicions que descriu recorden molt als assentaments que construeixen els migrants al Marroc a l'espera de poder saltar la tanca i arribar a terres espanyoles. El *modus operandi* dels policies també és el mateix, a les nits es dirigien als

assentaments a fotre cops de pal a tothom que es trobessin. Ell va veure gent morir en caure als forats de les mines i gent amb cames trencades. En aquestes condicions d'inseguretat i precarietat va viure uns sis o set mesos, quan va aconseguir estalviar uns 34.000 CFA (una mica menys d'uns 52 euros actuals) va comprar un bitllet per anar a Nigèria.

Cientes riches a Lagos

Oga, oga oga cridaven els joves migrants gambians, tractant de trobar clients en el mercat de Lagos m'explica el meu pare, Oga és una expressió de respecte en Pidgin nigerià que es podria traduir com senyor. Després del fallit intent d'anar a Líbia i dels set mesos de dura feina a les mines il·legals de Costa d'Ivori el meu pare va decidir amb 26 anys anar a Nigèria, Lagos en concret.

Després de posar-se en contacte amb el meu tiet Jaye, que treballava als camps del Maresme, li va ordenar que anés a Nigèria des d'on podria ajudar-lo a arribar a Espanya. El seu pla de deixar enrere Costa d'Ivori, un país al qual no li dedica bones paraules "todos los países anglófonos somos familia, los francófonos no quieren a los anglófonos, Costa de Marfil no me gustó" afirma, no se sentia benvingut en aquell país.

Però aquest pla d'anar a Nigèria va haver d'endarrerir-se, a causa del Cop d'Estat que va sofrir el país l'any 1985 i va obligar a tancar les fronteres a finals d'aquell any. Quan per fi va poder sortir de Costa d'Ivori ell era conscient que s'endinsava en una nova aventura sense conèixer el país i sense saber ben bé com se'n sortiria. El meu pare és una persona molt sociable i extravertida i per tant, no em sorprèn pas que en el vol cap a Nigèria es fes amic d'un jove gambià d'ètnia saranhule que es va trobar a l'aeroport. En arribar a Nigèria la família d'aquest noi el va venir a buscar en cotxe i van accedir a portar-lo a **Surulere** un poble de l'estat de Lagos.

Des de Costa d'Ivori ell ja havia sentit que Surulere era el poble on la majoria de migrants gambians s'assentaven per intentar buscar feina. Quan per fi va arribar al poble no s'esperava el que es va trobar. Després d'haver estat mesos viatjant sol i

relacionant-se com podia amb els amics que feia pel camí, a Surulere es va trobar amb una cara coneguda: el meu tiet Salif, a qui els meus germans i jo ens referim com Papa Mamed.

Faig un incís en el viatge del meu pare per explicar per què li diem Papa Mamed a un tiet. L'anomen així perquè quan érem petits vivíem tots junts a la mateixa casa i el seu fill més gran es diu Mamadou. Llavors, a l'hora de cridar als nostres pares un simple papa no servia. De la mateixa forma que els meus germans i jo li dèiem Papa Mamed, els meus cosins li diuen al meu pare Papa Kajatu, perquè la meva germana gran es diu Kadijatu.

En realitat el papa Mamed no es el meu tiet de sang, cosa que no vaig descobrir fins que tenia uns dotze o tretze anys. En la nostra cultura, i en moltes altres cultures he descobert, amb el temps, que a les persones adultes se'ls tracta amb la paraula tiet/tieta davant del nom. Sí que és veritat que com nosaltres hem nascut aquí aquest nivell de respecte no el mantenim sempre. Una altra dada curiosa de la nostra cultura és que tots els tiets per part de pare se'ls anomenen papa, i tots els de part de mare tiet. En canvi, les tietes per part de mare se'ls anomena mama i les de part de pare tieta.

Però tornem al viatge del meu pare quan va arribar a Surulere. Un cop arriba a aquest poble de Lagos el meu pare es troba amb quatre cares conegudes: en Papa Mamed (el tiet Salif), l'Amadou, en Demba i en Samba. Els quatre havien tingut la sort de fer el viatge junts des de Gàmbia. Quan el meu pare va veure al papa Mamed “gasí”, (ja està) diu, “Ahora ya como si estoy en Sare Adama”.

Durant el temps que va viure a Lagos ell i el Papa Mamed seguien una rutina. Al matí anaven al mercat gran de Lagos on buscaven clients a qui servir; normalment es tractava de dones riques que anaven a fer les seves compres. Es dedicaven a porta'ls-hi les bosses de la compra allà on elles volguessin.

Imagina un munt de joves migrants en un mercat de dues plantes, a l'espera que arribin clientes per poder carrega'ls-hi les bosses de botiga a botiga fins als seus cotxes a canvi d'una propina. Molta gent es guanyava així la vida, estalviant per continuar amb el seu camí cap a altres llocs d'Àfrica, Europa o els Estats Units.

Tot i estar envoltat de gent que ell considerava família, era una vida molt complicada. “A la mañana cuando salíamos, a veces sólo comíamos una vez al día” assegura al meu pare apartant la mirada segurament recordant tot el que va viure durant aquells mesos. Tot el que menjaven ho compraven al mercat i s'ho repartien entre ell i el meu tiet. Com que volien estalviar, no gastaven molts diners en menjar, s'alimentaven del més bàsic i el mínim per no passar gana, sobretot de mongetes. Si algun dia volien tenir un caprici, es compraven una Coca Cola, recorda.

L'esperança de poder sortir de Nigèria es va avivar quan va arribar una carta des d'Espanya del meu tiet Jaye. Li deia que li faria arribar diners a través d'un amic seu, que es dedicava al comerç de sabates i rellotges entre Espanya i Nigèria, perquè pogués arribar a Espanya. En la carta l'informava que ja li havia donat els diners necessaris al seu amic i només caldria fer tots els tràmits pel visat.

Aquest amic de confiança es deia Sirifu, en Sirifu tenia família a Nigèria i el meu pare rebia totes les cartes del seu germà a la direcció de casa seva. Es coneixien, i com ja se sap que en aquell temps no hi havia telèfons mòbils, les cartes trigaven a arribar molt de temps.

En arribar la carta dient que li havia enviat diners, el meu pare es va adonar que havia vist en Sirifu feia unes setmanes i aquest no li havia dit res dels diners que li havia fet arribar el seu germà. Aquest home en qui el meu tiet confiava, l'havia estafat. Es va quedar tots els diners i no li va dir res al meu pare.

Quan el meu tiet es va assabentar del que havia passat va haver d'enviar els diners una altra vegada amb un altre home, en Demba. Per sort, en Demba va resultar ser de confiança i va complir amb el que havia acordat amb el meu tiet. Quan va arribar a Nigèria, el meu pare el va anar a saludar i li va dir que ara tot el que havien de fer era buscar un visat. Un fet que em resulta curiós és que tots els **koksors** (recordem que eren els tractants que arreglaven els viatges, el que avui diríem les màfies) amb qui va tractar el meu pare durant el seu viatge eren senegalesos o gambians. També és veritat que aquests solien buscar a gent dels seus països perquè molts parlaven el mateix idioma.

“Todos hemos venido aquí con visado pero visado de aquella manera” diu el meu pare, quan li pregunto que a què es refereix em respon “Falso, allí todo es tráfico”. La gent pagava als *koksors* qui tenien contactes a les ambaixades i aconseguien visats espanyols. En total, el meu tiet va haver de pagar unes 80.000 pessetes (480 € actuals) als *koksors* per aconseguir que els tràmits sortissin bé. Es feien passar per empresaris que volien anar a Alacant a comprar sabates, per aquest motiu els bitllets que es compraven eren Madrid-Alacant.

El somni d'Israel

El juliol de 1986 amb vint-i-set anys el meu pare surt de Nigèria en direcció Madrid. Havia sortit de Gàmbia amb dues samarretes i dos pantalons, va arribar a Espanya - el 16 de juliol de 1986- amb quatre samarretes i un parell de pantalons que havia comprat en el mercat a Nigèria abans de marxar amb part dels diners que havia estalviat.

El que el meu tiet no sabia és que Espanya en la seva ment Espanya no era el seu destí final. Quan per fi va arribar al Maresme, a Pineda de Mar, on es va retrobar amb el seu germà va començar a treballar al camp, a Malgrat de Mar, a prop de Pineda.

La seva idea era viatjar a Israel. Un dels seus amics li havia explicat que tenia família a Israel i que vivien molt bé, que hi havia feina i es podien fer diners. Aquesta idea se li va quedar al cap i com què no va aconseguir arribar a Líbia va decidir que la segona millor destinació seria Israel. Així pensava també el seu germà Alaji, que es trobava a Itàlia i en les cartes que intercanviaven li deia que el seu pla era anar a Israel també i establir-se allà.

Decidit, un cop ben situat al Maresme, l'any 1987 amb 28 anys va enviar una carta al cònsol d'Israel a esquena del seu germà. Va tenir la mala sort que algú va obrir la boca i el meu tiet Jaye es va acabar assabentant. Sense que el meu pare ho sabés, diàriament mirava les cartes que arribaven, a l'espera de si arribava una contestació del consolat d'Israel. I va arribar. Aquell vespre, al voltant de les 20.00h. quan el meu pare va tornar de treballar la seva llarga jornada al camp, "Mi hermano me ha hecho una cosa muy mala" –diu amb una mica de dificultat. Li va dir que no aniria enlloc, que Israel era un país perillós que estava sempre en guerra, per assegurar que no podia marxar es va quedar amb el seu passaport. A aquest cubell d'aigua freda, li sumem que l'any anterior, el 1986, el seu germà Alaji amb qui se sentia més proper de tots els seus germans, va morir a Itàlia. Cap dels dos germans va poder complir el seu desig d'arribar a Israel.

Quan el seu passaport va caducar va ser quan va perdre tota esperança d'agafar un avió per anar a qualsevol lloc. A això va haver de sumar que Gàmbia va perdre el seu consolat a Espanya i fer tràmits resultava impossible. L'any 1982 Gàmbia i el Senegal es van unir creant la confederació de Senegàmbia, que va durar set anys fins al 1989. Mentre la confederació estava en efecte el cònsol del Senegal realitzava els tràmits dels gambians que vivien al país però un cop els dos països van trencar relacions això es va acabar i els gambians van quedar un pèl deseparats fins que va obrir un nou cònsol de Gàmbia. Era l'any 1987 i el seu somni d'arribar a Israel es va esvaïr per sempre.

El principi d'una nova etapa

El pare no imaginava que en arribar a Europa, terra d'oportunitats i abundància, acabaria dedicant-se al que feia al seu poble: treballar al camp. Tenia una imatge d'Europa molt idealitzada, és més, assegura que “Yo no pensaba que había campos aquí como en África, viviendo en el pueblo pensábamos que los blancos no cultivaban como nosotros. Quería marcharme, dejé el campo en África no quería hacer los mismo aquí”.

Tot i no estar content amb la feina que havia de fer, durant tretze anys, des que va arribar l'any 1986 fins a l'any 1999 va treballar a diferents camps del Maresme. Anava allà on trobés feina ja fos a Santa Susanna, Sant Pol o Malgrat.

Al setembre de l'any 1988 amb vint-i-tres anys es va acomiadar de l'únic familiar de sang que tenia a Espanya, la persona que l'havia ajudat a arribar fins aquí, el seu germà Jaye. En Papa Jaye va marxar cap a Gàmbia l'any 1988 quan va rebre la trucada del seu pare, explicant-li que estava malalt i el volia veure. L'avi Adama va morir aquell mateix any i el Papa Jaye va decidir quedar-se a Sare Adama i no tornar al Maresme.

Després de tenir de guia al seu germà durant dos anys va haver de tirar endavant ell sol. Quan va marxar el seu germà ell i el Papa Mamed es van mudar del pis on vivien amb unes deu persones més, per anar a Poblenou, un altre barri de Pineda.

L'any 1999 va deixar la feina esgotadora del camp per treballar durant una temporada a una fàbrica tèxtil a Malgrat i l'any següent com a personal de neteja a l'ajuntament de Santa Susanna. El 2000 començaria a treballar a l'Hotel Taurus de Pineda com a personal de manteniment, lloc on encara treballa avui dia.

Tot i les dificultats de comunicació amb les altres persones per la diferència d'idioma tenia molta vida social perquè al Maresme ja existia una comunitat africana. “Cuando llegué estaban todos mezclados, gambianos, senegaleses y maliens” explica, molts d'ells vivien en els mateixos pisos i s'ajudaven entre ells. Quan no treballaven anaven a classes de castellà que els oferien des de Càritas, així a poc a poc, va aprendre a parlar castellà.

Amb una de les persones amb qui es va retrobar durant aquells anys va ser amb el *kau* Sayande, el tiet Sayande, el germà gran de la meva mare. Explica que el coneixia “Desde que éramos pequeños, toda nuestra provincia éramos como 30 pueblos y todos nos conocíamos más o menos.” La seva amistat es va forjar aquí, ja que, el *kau* Sayande tenia interès a casar-se amb una de les germanes del pare, la tia Malado.

Les famílies dels meus pares a Gàmbia tenien bona relació perquè el pare de la mare tenia una botiga de queviures al seu poble i un dels seus proveïdors era amic del pare del meu pare. Això va fer que visités freqüentment el poble del meu pare i es convertís en una persona a qui apreciava.

Al final la unió del meu tiet i la germana del meu pare no es va donar però, durant una de les seves converses el pare va expressar que es volia casar. Llavors, el *kau* Sayande li va comentar que tenia una germana que no estava casada: parlava de la meva mare.

El pare va enviar una carta al seu germà Saku perquè anés a parlar amb el pare de la meva mare sobre un possible matrimoni. L'any 1992, va viatjar a Gàmbia per casar-se amb la meva mare. Va poder viatjar gràcies al fet que l'any 1991 va poder regularitzar la seva situació, igual que molts altres migrants, durant les regularitzacions exprés que va posar en marxa el govern socialista. Després de treballar a Espanya

durant sis anys, el març de l'any 1992, amb vint-i-set anys, es casa amb la Maimuna Njie, la meva mare.

D'esquerra a dreta: La meva mare, el meu pare, la Hule (cosina de la mare), en Malafi (amic del pare), la Kumba (germana de la mare) i darrere amb una cabra en Buba (cosí de la mare). Al poble del meu pare, pocs dies abans que els meus pares es casesin. (Sare Adama, Gàmbia, 1992).

CAPÍTOL 3: Gambians a Catalunya

La relació entre Gàmbia i Catalunya

Una de les raons que va fer que els meus pares se sentissin connectats a Gàmbia tot i ser a tants quilòmetres de distància és que a Catalunya ja existia una comunitat gambiana.

Tal com explica Sepa Bonaba (1993) en el seu llibre *Els negres catalans: la immigració africana a Catalunya* la relació entre Catalunya i la migració gambiana té molts anys d'història "Els primers gambians van arribar a finals dels anys seixanta, alguns de trànsit a través de França, cap a Anglaterra, el seu objectiu final." (p.41). La majoria d'aquests no s'hi van quedar a Catalunya, van marxar a Gàmbia o van arribar al seu país de destinació.

Aquests van ser els primers, però van continuar arribant. Sepa Bonaba (1993) defineix molt bé el modus operandi que utilitzen els gambians que migren a Catalunya "Primer solen venir els homes sols i, un cop establerts, criden les mullers i els fills els qui en tenen." (p. 42). Això és exactament el que van fer el meu pare i els seus amics.

Com descriu Sepa Bonaba (1993) Els gambians que van anar arribant es van anar establint a les costes del Maresme:

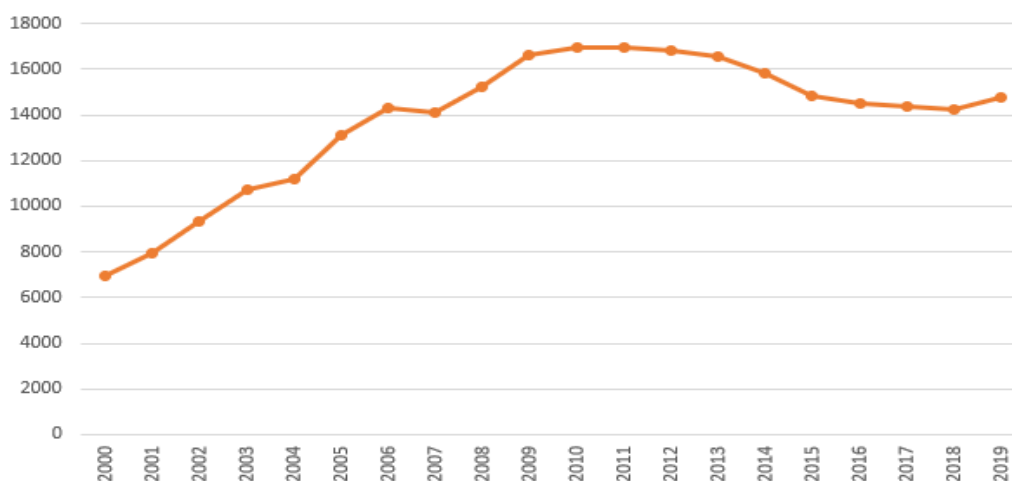
el Masnou, Teià, Premià de Mar, Vilassar de Mar, Mataró, Llavaneres, Arenys de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Pol, Calella, Pineda, Blanes... La majoria treballen en l'agricultura així que arriben, sense saber gens de català ni de castellà, estan molt condicionats i les primeres oportunitats de feina són al camp. (p. 42).

És destacable destacar que a la comarca de Girona existeix una gran població gambiana, de fet alguns dels meus cosins viuen allà.

Evolució empadronats a Catalunya

A l'Idescat només trobem disponibles les dades d'empadronats gambians des de l'any 2000. Com s'observa a la gràfica del 2000 al 2006 hi ha el creixement més marcat en nombre d'empadronats. Dels 6.955 enregistrats l'any 2000 s'arriba fins a la xifra de 14.329 el 2006. El nombre més alt d'empadronats es produeix el 2011 amb 16.978 persones. A partir del 2013 les xifres comencem a disminuir arribant a l'última xifra actual, la de 2019 amb 14.740 persones (Idescat 2019a).

Evolució de la població gambiana empadronada a Catalunya

Gràfic de barres evolució de gambians empadronats a Catalunya. Edició pròpia.
Font: Idescat2019a

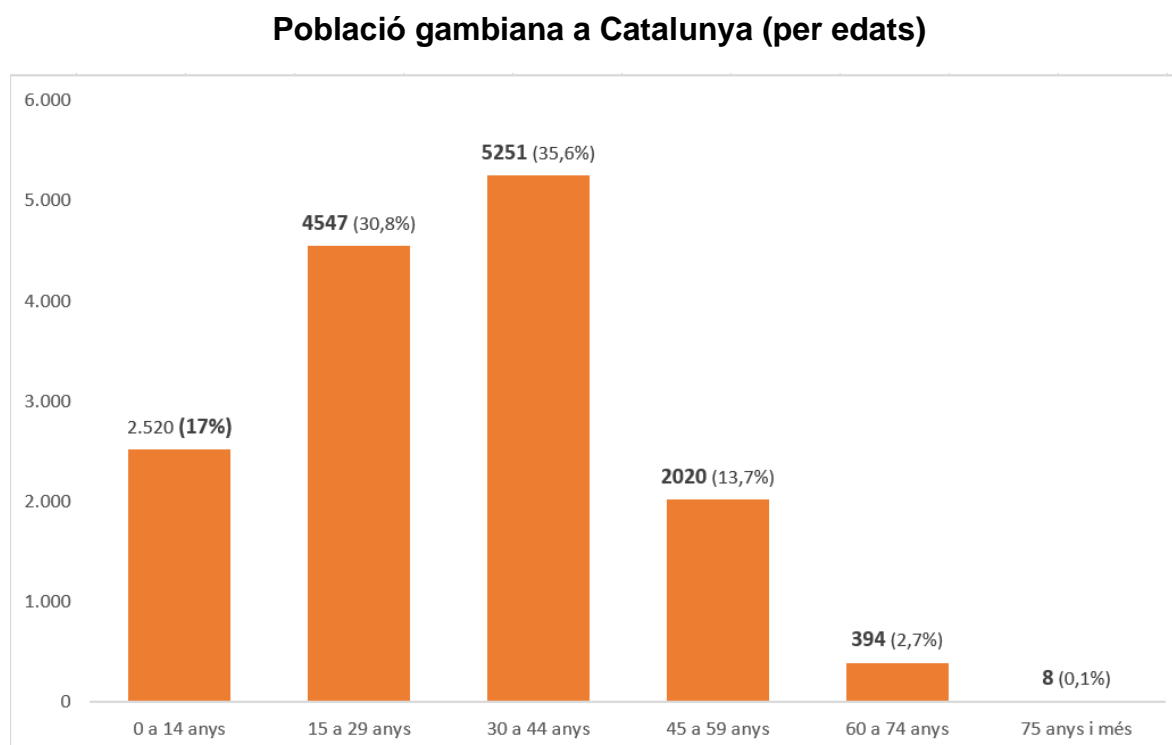
Gambians a Catalunya

Dels 14.740 gambians empadronats a Catalunya, la majoria d'ells són homes. (11.094 homes i 3.646 dones). La població gambiana representa un **1,27% de la població migrada empadronada a Catalunya** (Idescat 2019b).

Tot i comptar amb aquestes dades oficials, és difícil saber quants gambians hi ha exactament a Catalunya, ja que molts migrants viuen en situació irregular i no tenen la possibilitat d'empadronar-se. Això suposa una dificultat a l'hora de regularitzar la

seva situació en el futur, perquè un dels requisits per fer-ho és estar empadronat a un municipi durant un mínim de tres anys.

Tal com observem en el gràfic, es tracta d'una població molt jove, el 83,4% de la qual té menys de quaranta-cinc anys. El bloc d'edat més nombrós el formen els gambians que tenen entre 30 i 44 anys, representant un 35,6% del total. És destacable el percentatge tan baix de gambians de setanta-cinc anys i més (0,1%). Una de les raons pot ser que molts d'ells prefereixen marxar als seus països quan ja estan jubilats o perquè els que van arribar van arribar molt joves i encara no estan en edat de jubilació. (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies 2019b).

Gràfic d'edats de la població gambiana a Catalunya. Elaboració pròpia. **Font:** Departament de Treball, Afers Socials i Famílies 2019b.

És important destacar que el fet que estiguin empadronats com a gambians no vol dir que no hagin nascut aquí. Cap dels meus amics catalans sabia que Espanya no és

com els Estats Units on s'aplica el dret a la nacionalitat *ius soli*³, sinó que es fa per *ius sanguinis*⁴. És a dir, el fet de néixer en terra espanyola no et dona dret a tenir nacionalitat espanyola, a no ser que la teva família sigui espanyola.

Per aquest motiu, els fills de migrants gambians que neixen a Catalunya són empadronats com a gambians, ja que adopten la nacionalitat dels seus pares. Un 16,6% dels gambians empadronats a Catalunya són nascuts a Espanya (Idescat 2019b). El procés per aconseguir la nacionalitat és molt complicat i suposa anys de burocràcia.

Gambians al Maresme

Els gambians són la quarta nacionalitat en nombre de persones migrades empadronades al Maresme, per darrere del Marroc, la Xina i Itàlia. Els 4.579 gambians empadronats a la comarca (2.022 dones i 2.557 homes) **representen un 8,6% de les persones migrants empadronades al Maresme**. (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies 2019a). És a dir, de tots els gambians que hi ha empadronats a Catalunya un 31% viuen al Maresme.

Si ens centrem en el Maresme, la població gambiana es reparteix principalment en 3 municipis: Mataró, Premià de Mar i Pineda de Mar. (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies 2019b).

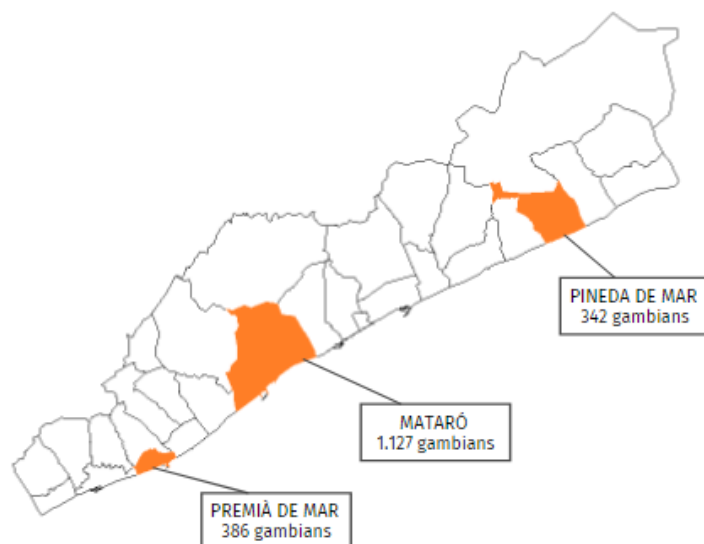
A Mataró hi trobem el nombre més elevat d'empadronats: 1.127 gambians, seguit de Premià de Mar amb 386 gambians i en tercera posició està Pineda de Mar amb 342 gambians. La meua família viu a Pineda de Mar des de fa més de tres dècades.

---

³ **Ius soli**: Dret a la nacionalitat d'un Estat i altres drets que corresponen a una persona, que es vinculen al fet d'haver nascut en el territori d'aquell Estat. **Font**: RAE

⁴ **Ius sanguinis**: Dret a la nacionalitat d'un Estat i altres drets que corresponen a una persona, que es vinculen a la nacionalitat dels seus ascendents a conseqüència de la seva filiació biològica o inclús adoptiva, encara que hagi nascut en el territori d'un territori d'un altre Estat. **Font**: RAE

Poblacions del Maresme amb major nombre de persones gambianes empadronades

Mapa de la població gambiana empadronada al Maresme. Edició pròpia. **Fonts:** Departament de Treball, Afers Socials i Famílies 2019b i Municat.gencat.

CAPÍTOL 4: La vida de la Maimuna Njie Mballow

Maimuna Njie Mballow: Una infància senzilla

Fins aquí hem pogut veure la història del meu pare, però com va ser la de la meva mare? Per començar, les circumstàncies que van portar a la meva mare Maimuna Njie al Maresme són molt diferents de les del meu pare. Venir a viure a Europa mai va estar en els seus plans, va ser una conseqüència de la seva unió amb el meu pare.

La mare no pensava que es casaria amb algú que vivia tan lluny de tot el que ella coneixia. La seva infància havia estat molt feliç, vivia a Sare Babu un poble d'uns tres-cents habitants on ella va néixer l'any 1977 i hi va viure fins que es va casar amb quinze anys el 1992. De petita mai li va faltar de res, el fet de ser la filla petita de la meva àvia va fer que la consentís molt.

Amb uns set anys va començar a treballar a l'hort familiar, com feien la resta de les seves germanes, ajudant a la seva mare. Dic l'hort de la seva mare perquè el més usual al seu poble era que cada adult tingués el seu propi hort on plantar aliments per vendre al mercat i per subsistir. El seu pare també tenia el seu propi hort on treballaven alguns dels seus germans, i els germans que ja eren adults també tenien el seu propi terreny.

Quan no estava treballant, passava hores jugant amb la seva germana Kumba, filla de la Hule la tercera esposa del seu pare, qui només era uns quants mesos més gran que ella. Amb ella s'ajuntava sempre per passar l'estona amb les altres noies del poble.

Dels set fins als quinze anys, el seu dia a dia era una repetició de la mateixa rutina. Al matí, s'aixecava al voltant de les set, resava i llavors es dirigia a la cuina compartida a preparar l'esmorzar amb la resta de les seves germanes i cosines.

Haig de fer un incís perquè s'entengui que les dinàmiques familiars en la nostra cultura són molt diferents de les occidentals. El concepte de família és molt més ampli, les cases no es divideixen per matrimonis, sinó per famílies. És a dir, la meva mare vivia amb els seus tiets, els seus cosins, els seus germans i els seus nebots i nebodes. A

l'hora de cuinar, les dones cuinen per a tota la família, no només pels seus fills i pel seu marit, sinó per a tothom qui viu a la casa.

Al matí s'ajuntaven totes les dones de la casa, per a preparar l'esmorzar, després de menjar, si era l'època de pluja, anaven a l'hort a treballar, si no es dedicaven a les feines de la casa. Una de les tasques a càrrec de les dones és la d'anar a buscar aigua al pou. La meva mare, amb les seves germanes, caminava fins al pou que estava a uns metres de casa seva, on emplenava una galleda d'aigua que després faria servir la família per a beure, dutxar-se, etc.

La mare creu que el més difícil de viure a Gàmbia era que **“las mujeres siempre tienen más faena, no paran casi nunca de trabajar”**. El fet que només elles haguessin d'anar a buscar aigua al pou és un clar exemple d'això. Els homes només es dedicaven a treballar al camp, mentre que les dones havien de treballar al camp, cuinar, netejar, anar a buscar aigua i tenir cura dels fills i germans. La càrrega de treball és clarament desigual.

La vida de la família Njie

La diferència d'edat amb els seus germans va propiciar que la mare no tingués una relació molt estreta amb la majoria d'ells, alguns ja estaven casats i fins i tot tenien fills. El seu pare, l'avi Osman Njie, va tenir quatre dones amb qui tindria dinou fills.

La primera esposa de l'avi va ser la Mbureh - la mare no recorda quin era el seu cognom- amb ella va tenir cinc fills: la Kadijatu, la Hule, l'Abu, en Bokar -que va morir de petit per complicacions després de la seva cerimònia de circumcisió- en Jibi i la Pulo. La Mbureh en realitat era la dona del germà gran del meu avi, quan aquest germà va morir, la Mbureh es va casar amb l'avi Osman.

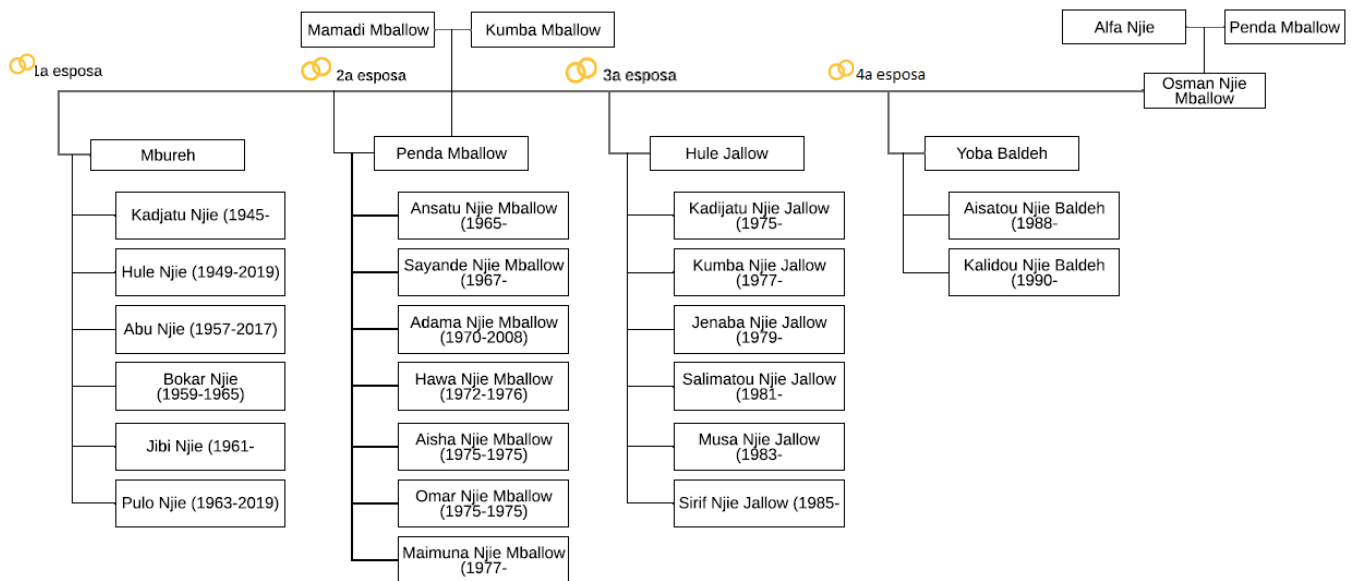
Aclareixo que aquesta és una pràctica molt normal en la nostra cultura, quan un germà es mor, és habitual que si té germans un d'ells es casi amb la seva dona i es faci càrrec dels seus fills. Aquest va ser el cas, l'avi es va fer càrrec de la Kadijatu i la Hule, les dues filles que la Mbureh havia tingut amb el seu germà.

Després d'aquest primer matrimoni que no havia estat buscat, va trigar bastants anys a casar-se amb la seva segona esposa la Penda Mballow, la mare de la meua mare amb qui va tenir sis fills: l'Ansatu, en Sayande, l'Adama, la Hawa- va morir amb quatre anys-, els bessons Aisha i Omar -que van morir amb un any de vida- i finalment la meua mare.

La tercera esposa va ser la Hule Jallow amb qui tindria sis fills també: la Kadijatu, la Kumba, la Jeneba, la Salimatou, en Musa i en Sirif. La Hule va morir l'any 1985 quan el seu fill Sirif tenia uns pocs mesos de vida, llavors, l'àvia Penda va adoptar als seus fills i els va criar com si fossin seus.

La quarta i última esposa va ser la Yoba Baldeh amb qui va tenir dos fills: l'Aisatou i en Kalidou. Després d'aquests dos fills es van separar i l'àvia Penda va adoptar als seus dos fills i els va criar. En la religió musulmana quan un matrimoni se separa, els fills es queden amb la família paterna. La Yoba es va tornar a casar i tot i no criar-los, visitava als seus dos primers fills sempre que podia.

Arbre de la família Njie

Arbre de la família de la meva mare. Elaboració pròpia

De tots els seus germans a qui recorda amb especial tristor és el seu germà Adama. L'Adama va ser l'únic dels seus germans de la mateixa mare amb qui es va criar, era el germà amb qui millor relació tenia. "Me cuidaba mucho" diu mentre li cauen les llàgrimes. Recordo que quan el meu tiet Adama va morir a Gàmbia l'any 2008 després d'estar uns mesos malalt, la mare va quedar molt afectada. Jo mai havia sentit parlar d'ell, però encara avui dia quan ens explica alguna cosa sobre ell li costa trobar les paraules.

Els meus avis vivien una vida molt humil, cap dels dos havia estudiat res més que l'Alcorà i es dedicaven a treballar en el camp. L'avi semblava cacauets, blat iuca i l'àvia semblava arròs.

La mare, igual que els seus pares, tampoc va tenir accés a una educació més enllà de les escoles alcoràniques on només s'aprenia l'Alcorà. Per aquest motiu, no va aprendre a llegir fins que va arribar a Espanya. Alguns dels nois del poble sí que

anaven a una escola en anglès, com el seu germà Adama però ella mai va tenir l'oportunitat.

“Yo le decía que me apunte, pero no me dice nada. No me ha apuntado y ya está”, afirma recordant quan li va demanar a la seva mare que l'apuntés a l'escola; una de les seves amigues del poble havia començat a anar a l'escola i ella volia fer el mateix però mai va poder. Si hagués pogut estudiar li hauria agradat ser professora, “pero como no he estudiado pues ya está. No pasa nada, cosas de la vida”, afirma.

Recordo que un dia parlant amb la meva tieta Sona, que també viu a Pineda de Mar, em va explicar que una de les raons per les quals molts pares no volien apuntar a les seves filles a l'escola era perquè creien que es quedarien embarassades. Una altra de les raons és que les noies són criades perquè pensin que el seu objectiu a la vida és casar-se i tenir fills, per això no veuen la necessitat que una dona tingui algun altre coneixement que no sigui religiós o el de ser mestressa de casa.

Un prematur inici d'edat adulta

L'any 1992 amb només quinze anys el seu pare la va comprometre. El seu matrimoni, com molts de l'època i actuals, no va ser un matrimoni per amor, sinó concertat. Els matrimonis concertats són molt comuns en la nostra cultura i entre aquests matrimonis una pràctica que és acceptada és el matrimoni entre cosins. Els meus pares no són cosins, però alguns dels meus tiets sí que ho són.

La raó per la qual els pares prefereixen que els seus fills i filles es casin amb un familiar és molt senzilla, ho veuen com una forma de protecció. Dic protecció perquè les famílies són molt supersticioses i prefereixen que els seus fills es casin amb algú d'una família que coneixen.

Els matrimonis a edats tan joves són una pràctica molt normal, encara està bastant normalitzat si som realistes. La meva germana que amb vint-i-sis anys encara no està casada seria una anomalia si hagués nascut a qualsevol dels pobles dels meus pares, cap de les meves cosines gambianes de la mateixa edat estan solteres.

Tot el procés de comprometre's i casar-se es duu a terme seguint una sèrie de tradicions. Quan un jove es vol casar parla amb el seu pare, aquest serà l'encarregat de comunicar-se amb el pare de la noia amb qui el seu fill es vulgui casar. En aquesta primera visita, s'ha de presentar a la família de la noia **nou de kola**, una nou que es menja molt a l'Oest d'Àfrica i és ofert com a ofrena en cerimònies importants. A la nou de cola li diem *goro* en fula.

Després d'aquest primer contacte el pare ha de decidir si accepta la proposta de matrimoni, si les dues famílies arriben a un acord llavors es dona per aprovat el compromís i es diu que *dewgangal humama*, la unió s'ha lligat. Durant aquesta segona reunió on s'oficialitza el compromís, la família del promès ha de tornar a enviar *goro* a la família de la promesa. A més, l'ha d'obsequiar amb una vaca i li ha de pagar la *jawdi dewgal*, una dot perquè la seva promesa es pugui comprar els vestits, les joies i tot el que necessiti pel seu casament.

Com veiem tota la presa de decisions recau sobre els homes de la família, si les joves que s'han de casar estaran implicades o no en decidir si accepten la proposta de

matrimoni depèn molt dels seus pares. Alguns pares pregunten a les seves filles si estan d'acord amb casar-se amb qui se'ls ofereix, d'altres només els informen que estan compromeses i es casaran dins de poc.

Aquest va ser el cas de la meva mare, uns sis o set mesos abans de casar-se el seu pare la va informar que l'havia compromès. Unes setmanes abans d'assabentar-se que estava compromesa, havia vist a molta gent entrant i marxant del poble però no sabia per què, no sabia que estaven negociant el seu matrimoni. Com que el pare del meu pare estava mort, tot aquest procés el van dur a terme els seus germans grans.

Ella no ho recorda com res estrany, no coneixia al seu promès, ni tampoc l'havia vist mai però confiava en el criteri del meu avi. “Yo hacía caso a mi padre y a mi madre; como ellos me lo han dado no he pensado que ellos me van a meter en un sitio donde me siento mal. Me entiendes”. No veuria al meu pare en persona fins un mes abans de casar-se.

Va ser l'última de les seves germanes de la mateixa mare en casar-se, fins i tot es va casar abans que el seu germà Adama. Però mirant enrere sí que hagués preferit casar-se una mica més tard, almenys esperar fins als divuit anys.

Les bodes són una cerimònia que dura tres dies, el primer dia els nuvis festegen per separat, cadascun al seu poble. Si viuen al mateix poble, festegen per separat igualment amb les seves famílies. El segon dia, la núvia és vestida de blanc i li posen un bel blanc per simbolitzar la seva puresa, llavors la vénen a buscar els familiars del seu espòs per portar-la al seu poble. El tercer dia de la cerimònia té lloc al poble del marit, es mata una vaca per celebrar la unió i la família de la núvia marxa. Quan una noia és casa el que és habitual és que es mudi al poble del seu espòs.

El casament de la meva mare va ser exactament així, en el tercer dia de casament van marxar totes les seves germanes i familiars de Sare Adama -el poble del meu pare- menys la seva germana Kadijatu que es va quedar un parell més de dies fent-li companyia en la seva nova vida.

Allà a Sare Adama va viure fins a l'any 1993 que és quan va venir al Maresme. De la seva vida a Sare Adama el que era més difícil de portar no era que no estava amb el

seu espòs, que havia tornat a Espanya, sinó el fet d'estar lluny de la seva família, dels seus pares, de les seves amigues. Haver de fer la mateixa rutina que feia al seu poble però sense les seves persones de confiança.

Adeu Sare Adama

Després d'un any vivint al poble del meu pare, l'estiu del 1993, amb setze anys, la mare arriba a Pineda de Mar. El viatge però no el va haver de fer sola; ella i la meva tia Sona van arribar juntes en el mateix avió, fins i tot es van casar la mateixa setmana. La tia Sona és la dona del Papa Mamed, que com ja he explicat és el millor amic del meu pare.

En la tia Sona va trobar una companya amb qui afrontar les dificultats de viure en un país en el qual no coneixia a ningú i no podia comunicar-se amb la gent local perquè no parlava la llengua. El xoc cultural que va experimentar va ser molt fort. Venia d'una cultura on el sentiment de comunitat és molt gran, la gent viu amb la família extensa,

parlen cada dia, cuinen junts, tot es fa en família i les portes de les cases sempre estan obertes.

De cop, la seva nova realitat era estar sempre tancada en un pis, sense el suport i l'escalfor familiar i sense poder comunicar-se amb altres persones. La major part del dia ella i la tia Sona es quedaven soles a casa, perquè els seus marits anaven a treballar al matí i no tornaven fins a la tarda. Per sort, quan ella va arribar ja hi havia altres dones negres a Pineda i als pobles del voltant, i de tant en tant es podien reunir per celebrar els batejos dels nens i per passar la tarda.

Dos dels germans de la meva mare ja havien viscut a Pineda de Mar, el *kau* Sayande i el *kau* Abu - *kau* com he dit és tiet en fula. El *kau* Abu, el germà més gran, va ser el primer a venir a Pineda de la seva família. Aquí va viure durant uns sis o set anys però com no va aconseguir regularitzar la seva situació va decidir que el millor que podia fer era tornar per estar amb la seva família i els seus fills. Abans de marxar però, va ajudar que vingués el seu germà, el *kau* Sayande qui després d'uns anys vivint a Pineda marxaria cap a comarca de La Selva.

És molt més fàcil arribar a un país amb l'ajuda d'un amic o familiar, qui ja coneix l'entorn i et pot ajudar a aconseguir feina de forma molt més fàcil. Aquestes xarxes entre paisans s'han anat estenent amb els anys i ajuden a crear un sentiment de comunitat.

Un dels millors records de l'arribada de la meva mare a Pineda va ser començar a estudiar, sobretot aprendre a llegir i escriure: "Como iba un poco al colegio a estudiar y podía leer un poco, eso sí que me gustaba. Pero como no seguía siempre, siempre me corto; me gustaría haber seguido para saber algo. Pero no podía por los niños".- diu la mare

Des de Càritas ajudaven a les persones migrades a aprendre l'idioma i la cultura per facilitar la seva estada. La càrrega de les tasques domèstiques feia que no pogués invertir les hores que voldria en estudiar i millorar en els seus estudis, quan va començar a tenir fills la cosa va empitjorar encara més i anava cada vegada menys a classe. El març de l'any 1994 va néixer la meva germana gran la Kadijatu i quatre anys després el juliol del 1998 naixeria jo, la Rahmata.

La conciliació familiar

L'any 2000 amb vint-i-tres anys i dues filles comença a treballar com a personal de neteja d'una discoteca de Calella, el poble del costat. Així inicia la seva carrera laboral, li resultava difícil equilibrar les tasques domèstiques, la cura dels fills i el treball. Treballaria a diferents llocs realitzant tasques de la neteja fins que finalment aconseguiria un contracte fix a l'Hotel Taurus -un hotel de Pineda- també com a personal de la neteja. L'any 2001 ens convertiríem en família nombrosa amb el naixement del meu germà Seedy Adama, només tres anys després arribaria l'Osman l'any 2004 convertint-se en el petit de la família i el consentit de la meva mare.

Tot i ser conscient del difícil que és haver d'ocupar-se de totes les tasques domèstiques i tenir cura de quatre fills ella no té ressentiment cap al meu pare: "Yo pienso que si me echa una mano está bien, me gustaría. Pero si no, no me enfado ni nada porque es costumbre y ya está. Es nuestra educación, estamos acostumbrados"

Una de les problemàtiques amb què han de lidiar els pares migrants és els dilemes que sorgeixen a l'hora d'educar les criatures. Nosaltres, els que ja hem nascuts i criats aquí, estem envoltats constantment de la forma de fer occidental però a casa el que es practica i es té en compte és una cultura totalment diferent. "Vosotros, aunque yo

digo tú haz esto, haz esto, algunas cosas me haces caso pero en algunas cosas tú haces caso a la gente que ves aquí.”- diu la meva mare renyint-me suaument.

Els nens són molt influenciables i volem encaixar amb la resta dels companys, per això aquesta lluita d'intentar ser com la resta i a la vegada mantenir les tradicions dels teus pares. Tot i les petites dificultats que això provoca en la criança dels nens, la meva mare s'alegra que ens hàgim criat aquí perquè creu que l'educació que hem tingut no l'hauríem tingut a Gàmbia. Assegura que aquí l'educació té una major importància, allà: “Si no estudias dicen tu buscaras tu vida con otras cosas, con campo o así, no piensan siempre que tienes que estudiar” explica. A més es dona prioritat a què estudiïn els homes, les dones queden relegades a les feines de casa.

El destí la va portar fins al Maresme amb només setze anys, va haver d'aprendre una nova llengua, una nova manera de fer, però tot el patiment va valdre la pena, no es penedeix d'haver vingut aquí perquè “Me he acostumbrado, ya estoy trabajando, ganando algo por eso no me arrepiento”. Això no impedeix que en un futur vulgui tornar a viure a Gàmbia. Li agradaria viure a la capital, perquè tot i que quan va arribar aquí trobava a faltar l'ambient familiar del seu poble ara, amb quaranta-tres anys ja s'ha acostumat a la forma de fer d'aquí i creu que, “Vivir en la capital... la gente da más privacidad, los del pueblo se meten más con la vida de cualquier persona.” És interessant veure com canvien les persones amb el pas del temps.

CAPÍTOL 5: Entre dues identitats: Rahmata Dem Njie

Un dels meus primers records és de quan tenia només uns cinc anys, era la tardor del 2003, la meva mare estava embarassada del meu germà Osman, i per primera vegada ens va portar de vacances a Gàmbia a la meva germana -que tenia nou anys-, al meu germà Seedy Adama- que en tenia dos- i a mi.

Tenia només cinc anys però recordo passar hores jugant amb els meus cosins al poble i sobretot sentir-me molt estimada per la meva àvia materna. Recordo no desenganxar-me del seu costat, fins i tot dormíem al mateix llit i

cada matí en despertar-se collia guaiabes de l'arbre del seu jardí perquè mengés tot el que volgués. Tot era nou, les olors, els sabors, l'ambient, tot era diferent que aquí. Encara avui dia quanoloro carbó o menjo guaiaba se'm desperten els records i em transporten a aquell mes que vaig passar a Gàmbia envoltada de família.

Aquella va ser la meva primera i única vegada a Gàmbia, m'agradaria tornar, de fet aquest any ho havíem parlat entre el meu pare i la meva germana, però tot el que ha passat amb el Coronavirus ha fet que no sigui possible.

Recordo la meva infància com una època feliç. Fins als set anys vivíem a la mateixa casa que el Papa Mamed i la Tia Sona. No tinc molts records d'aquells anys però els pocs que tinc són feliços. L'any 2005, quan el meu germà petit Osman ja tenia un any, ens vam mudar a la casa on vivim ara, només a dos minuts caminant de la que havia estat la nostra casa durant anys.

Una de les conseqüències de la migració és el fet d'haver de viure en diàspora. Tinc una família molt extensa però la meva relació amb la majoria dels seus membres és inexistent. Durant el meu únic viatge a Gàmbia vaig tenir l'oportunitat de conèixer a les meves dues àvies -els meus avis feia anys que eren morts-, cosins, tiets, etc. però no mantinc relació amb cap d'aquestes persones.

La realitat és que també tinc familiars que viuen a Catalunya, sobretot per part de la meva mare però la relació tampoc és molt estreta, ens veiem un cop a l'any amb alguns i amb altres un cop cada un parell d'anys.

Dos dels germans del meu pare, el Papa Abdul i el Papa Jatta viuen a Pineda de Mar. Tot i viure en el mateix poble, puc estar un any sencer sense veure a cap dels dos. La relació del meu pare amb els seus dos germans és complicada, el que fa que no vinguin molt a casa ni nosaltres anem molt a casa seva.

Una de les diferències quan tens pares migrants és que convius entre dues cultures. Tota la meva família som d'ètnia fulani, per això el Fula és la meva llengua materna i la barrejo junt amb el castellà quan parlo amb els meus pares. Així neix el "fulanyol" un invent que sempre esgarrija a la meva tia Wopa -la dona del germà de la meva mare, en kau Sayande- quan em sent dir coses com defar, fitar, o jangar -cuinar, netejar o estudiar, la forma correcta de dir aquests verbs en fula seria: *defgol*, *fitagol* i *jangugol*-.

La família Dem Njie

La meva mare és una dona molt baixeta, no fa més d'1,50 m, grassoneta amb un aspecte molt jove, a parer meu no aparenta els seus quaranta-tres anys. Quan somriu se li veu el diastema que la caracteritza, recordo que quan era petita també volia tenir les dents iguals que ella, però mai va poder ser.

La seva petita estatura però, amaga un gran caràcter. Sempre he vist a la meva mare com una persona molt tossuda, quan pren una decisió és difícil convèncer-la perquè la canviï. D'ella he heretat la meva tossudesia.

Quan els meus germans i jo havíem de demanar permís per alguna cosa de petits sabíem que el meu pare diria que sí fàcilment, però a qui hauríem de convèncer seria a la mare. A vegades, sento que és molt menys estricte amb els meus dos germans del que ho és amb mi i la meva germana, potser és perquè són els petits de la casa però jo crec que el sexe juga una gran part.

La meva relació amb la meva mare és complicada, mai hem tingut una relació molt estreta. Podria ser perquè sovint no em comporto com ella espera de mi, perquè

sempre he fet massa preguntes, intentant trobar el perquè de tot, quan ella espera que faci tot el que se'm demana -tal com es va criar ella- sense dir ni piu.

El que he heretat del meu pare, a més del poc menys de 1,65 d'altura i la contextura prima, és la meva impaciència. El meu pare és una persona molt impacient, d'això sempre es queixa la meva mare, si et demana alguna cosa vol que li facis al moment, no li agrada esperar. En canvi la meva mare és tot el contrari, tot s'ho pren amb calma.

Ara que sóc més gran m'adono que potser tinc molt més bona relació amb el meu pare perquè no ens ha criat en el sentit estricte de la paraula. L'encarregada de disciplinar-nos, renyar-nos quan fèiem alguna cosa malament era quasi sempre la meva mare. La mare era qui s'encarregava de tot: cuinar, vestir-nos, portar-nos a l'escola, parlar amb les nostres mestres, assistir a les festes escolars, portar-nos a la plaça a jugar... De fet, no recordo que el meu pare mai anés a cap de les nostres funcions escolars.

Crec que aquesta divisió tan marcada en la cria dels fills, va afectar molt a la relació que tinc avui dia amb els meus pares. Amb el meu pare em sento més lliure de parlar de diferents temes, sempre ha estat la figura divertida. Mentre que la imatge que tinc de la meva mare és més seriosa, de disciplina, perquè aquesta ha estat un dels seus rols principals en la meva vida.

Aquesta és una dinàmica que segur que es dona en moltes altres famílies. Espero que si algun dia tinc fills, pugui trencar aquesta estructura familiar, no m'agradaria haver d'assumir el rol de cuidadora només perquè sóc dona i és el que la societat de mi.

El més just és que la figura materna i la paterna assumeixin les mateixes responsabilitats a l'hora de tenir cura dels seus fills. M'hauria agradat que la meva mare hagués tingut l'oportunitat de criar-nos amb més suport del meu pare, segur que d'haver estat així, la nostra relació avui dia seria molt millor.

Què és ser catalano-africana?

Tant el meu pare com la meva mare però van néixer a Gàmbia i és la terra que consideren com a casa. Però els fills de persones migrants nascuts fora del país d'origen, què és el que considerem casa?

El primer incident que recordo que em va fer plantejar quines eren les meves arrels, va ocórrer quan tenia uns nou o deu anys. Estava en una botiga de fotografies i l'amo de la botiga em va preguntar: "D'on ets?" Me'l vaig quedar mirant i li vaig dir d'aquí, sense pensar-ho dues vegades. El senyor va insistir: "Però, on has nascut" i jo vaig respondre a Calella, aquí al poble del costat. Finalment, em va preguntar directament que d'on eren els meus pares, Gàmbia vaig contestar.

Tota aquesta conversa se'm va quedar gravada i em vaig començar a qüestionar si era possible que jo no fos d'aquí, fins aquell moment no recordo mai haver qüestionat realment quina era la meva identitat. Sí, sabia que era negra, sabia que a casa fèiem algunes coses de forma diferent, però mai vaig pensar fins aquell moment que això suposava que algunes persones no em veiessin com algú "d'aquí".

Llavors va ser quan vaig començar a ser conscient que per molt bé que parlés català, per més que sempre he viscut aquí, molta gent mai em veuria com algú d'aquí. A partir d'aquell dia quan algú em pregunta d'on ets sempre responc que Gàmbia perquè assumeixo que no m'estan preguntant si sóc del Maresme o del Vallès, volen saber d'on són els meus pares.

Avui dia, em costa identificar-me com a espanyola o catalana. No em sento cent per cent d'aquí, però tampoc em sento cent per cent gambiana. Aquest és un dilema al qual ens enfrontem moltes filles de persones migrants, parlant-ho amb les meves amigues i els meus germans tots coincidim que sentim que som dels dos llocs però no completament de cap dels dos.

Es tracta d'un sentiment compartit, la realitat en la qual vivim moltes de les persones que ens hem criat entre dues cultures. Tal com ho explica Maalouf (1999):

Un joven nacido en Francia de padres argelinos lleva en sí dos pertenencias evidentes, y debería poder asumir las dos. Y digo dos por simplificar, pues hay en su personalidad muchos más componentes. Ya se trate de la lengua, de las creencias, de la forma de vivir, de las relaciones familiares o de los gustos artísticos o culinarios, las influencias francesas, europeas, occidentales, se mezclan en él con otras árabes, bereberes, africanas, musulmanas... (p.3 Introducció).

Amin Maalouf també pot parlar d'aquests sentiments en primera persona, l'escriptor i periodista franco-libanès de setanta-un anys fa més de quaranta anys que viu a França, on es va exiliar quan va esclatar la guerra al Líban. Quan li pregunten que d'on és, reivindica ser dels dos països: “¿Medio francés y medio libanés entonces? ¡De ningún modo! La identidad no está hecha de compartimentos, no se divide en mitades, ni en tercios o en zonas estancas.” (Maalouf, 1999).

Veiem doncs que la identitat es construeix i aquest sentiment d'haver d'escollir entre dues cultures que viuen les filles de persones migrants es pot traslladar a qualsevol país del món. No és un fet aïllat.

El problema ve quan la cultura diferent al país on es viu és rebutjada, està clar que els joves no se sentiran còmodes reivindicant una cultura que no està vista amb bons ulls. Per això no m'agrada quan es parla d'integració, en el sentit d'assimilar totalment la cultura del país receptor i haver de renunciar a les teves arrels. Potser en un futur les joves catalano-gambianes podran reivindicar lliurement les seves diferents cultures sense sentir rebuig per cap part, ni haver d'escollir entre la seva diversitat.

Negra de merda

Una de les coses més difícils de viure a Catalunya com a noia negra és haver d'afrontar situacions de racisme. Com moltes altres persones racialitzades he patit racisme en espais públics, són fets que una persona sempre recorda i l'afecten profundament.

Un dels incidents que més recordo va passar quan tenia uns catorze anys i tornava de passar la tarda amb la meva cosina i unes amigues. Estàvem tranquil·lament

xerrant al tren i quan només ens quedava una parada per arribar a casa es van apropar dos nois, que semblaven estar sota l'efecte d'alguna substància, i van cridar enmig del vagó ple de gent: “Negra de mierda!”

Em vaig quedar petrificada, no entenia què estava passant. La meva cosina, que és molt més atrevida que jo, es va apropar i va dir “Negra de mierda qué, por qué me insultas” aquella tarda vam acabar plorant de la impotència. Ningú en tot aquell vagó va dir absolutament res, només es van involucrar quan vam començar a discutir amb aquells dos nois per dir-nos que ens tranquil·litzéssim.

Aquesta situació em va marcar molt i encara avui dia, cada cop que pujo a un tren, vaig amb l'ansietat de pensar que en qualsevol moment puc patir un atac racista i que ningú farà res per ajudar-me. Ser una persona racialitzada, a vegades és això, viure en una ansietat contínua. Entrar en un espai públic sabent que hi ha la possibilitat que no seràs benvingut i en qualsevol moment pots ser recriminat.

Durant els meus anys de primària no recordo cap incident racista, crec que va ajudar que mai vaig ser “la primera negra en”, mai vaig ser la primera negra del poble, la primera negra de l'escola, etc. La meva infància va ser envoltada tant de gent gambiana com catalana i mai em va suposar un gran problema.

A l'ESO tampoc es van produir incidents molt greus o potser tinc normalitzat que ser una noia negra vol dir que he d'aguantar certs comentaris. Acudits sobre africans mai van faltar, mai els hi vaig trobar la gràcia i sempre em van fer sentir incòmode, però què podia fer quan tothom reia perquè “només era un acudit”.

Amb els anys, sentint les experiències d'altres noies negres a altres pobles de Catalunya sé que he tingut sort, la meva infància podria haver estat molt pitjor sobretot si m'hagués criat en algun lloc on no hi hagués la diversitat que hi ha a Pineda.

Eternament agraïda als meus pares

Entre amigues sempre bromegem sobre com hauria estat de diferent la nostra vida si haguéssim nascut a Gàmbia. Jo, amb vint-i-dos anys, probablement no hauria passat d'una educació secundària i ja estaria casada amb almenys dos fills. No ho dic per dir, aquesta és la realitat de les meves cosines.

Tot i les dificultats que comporta ser filla de persones migrants a l'hora de trobar un lloc en la societat, agraeixo haver nascut a Catalunya perquè sóc conscient que les oportunitats que m'ha donat créixer a Europa no les hauria tingut si hagués nascut a Gàmbia. Encara així, a vegades, fantasio sobre com seria no tenir problemes d'identitat, no sentir-me diferent i viure entre persones amb el mateix aspecte que jo.

Després de fer aquest treball m'adono realment de tots els sacrificis que els meus pares han hagut de fer per procurar que jo tingui una vida millor. Agraeixo molt els seus esforços però sobretot aquest treball m'ha servit per entendre'ls millor i aprendre molt sobre la meva pròpia família.

CAPÍTOL 6: Gàmbia als mitjans de comunicació

La imatge d'Àfrica als mitjans està molt homogeneïtzada, moltes vegades es reporta el continent sencer com si fos un sol país. Per aquest motiu, no és estrany veure reporters corresponsals a "Àfrica". Els corresponsals han de poder cultivar les seves fonts, crear connexions, conèixer el terreny, aquesta tasca es complica si se'ls encomana cobrir tot un continent.

Aquesta falta d'inversió en corresponsals dels mitjans dificulta trobar abundants peces periodístiques amb fonts adequades, això es reflecteix en els productes que trobem en els nostres mitjans sobre els diferents països que conformen l'Àfrica. Una pràctica molt estesa quan es parla del continent és comprar la informació en agències i reproduir-la tal com s'ha comprat. Aquí és quan veiem que tots els diaris donen exactament les mateixes dades sobre un fet, sense aportar res de nou.

Mentre feia la recerca per trobar peces periodístiques que em semblaven representatives de Gàmbia he pogut observar que les que més predominen tracten sobre el dictador Yahya Jammeh, la migració, la pobresa i la vulneració de drets. No és fàcil trobar informació sobre les dones gambianes, o històries de vida. La meua conclusió donant un cop d'ull a diferents mitjans espanyols és que Gàmbia no és un país del qual es parli molt als mitjans nacionals.

En aquest apartat he escollit cinc peces periodístiques que crec que són un bon exemple de bon periodisme quan parlem d'Àfrica. Principalment perquè tenen fonts de primera mà i permeten que siguin les mateixes gambianes i gambians que expliquin les seves històries. L'esforç de les periodistes i els periodistes es reflecteix en el bon contingut dels seus productes periodístics.

Troblem dos documentals sobre Gàmbia: un realitzat per un cinematògraf congolès que reflexiona sobre la identitat dels fills de persones migrades i un altre de RTVE que mostra la situació del país l'any 2017, després de l'enderrocament de la dictadura de Yahya Jammeh.

També he escollit tres peces escrites, tres cròniques: dues d'elles tenen com a protagonista una de les figures menys representades quan es parla del continent: la dona africana. Crec que és important portar a la llum les històries de les dones perquè les seves condicions a Gàmbia són encara pitjor que la dels seus companys homes, a causa de la desigualtat de gènere. Per acabar, el tercer article també parla sobre com es va viure la fi de la dictadura de Yahya Jammeh, però ho fa des de la veïna Senegal, donant veu als refugiats que van arribar de Gàmbia.

Catalunya negra (2006)

El documental **Catalunya negra** reflexiona sobre una realitat que vivim dia a dia les filles de migrants: problemes d'identitat. La peça de cinquanta-tres minuts, produïda per Alea Docs & Films, Televisió de Catalunya i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, es va estrenar al Canal 33 l'any 2006.

El creador i el fil conductor del documental és el cineasta congolès **Gilbert-Ndungu Nsangata**, establert a Catalunya des de fa anys, qui té molt clar una cosa: que tots els joves nascuts a Catalunya, sense importar la procedència dels seus pares, són catalans.

En Gilbert-Ndungu entrevista a diferents joves negres i alguns dels seus pares per entendre com s'identifiquen. Per una part tenim a la Fàtima i la Yara que afirmen molt segures sentir-se totalment catalanes i per una altra part, tenim a en Tidjane i la Senata que s'identifiquen amb el país d'origen dels seus pares.

El perquè alguns d'ells no se senten catalans ho explica molt bé la reflexió de l'escriptor camerunès **Indingo-Vi-Makome** quan explica que els fills de persones migrants creixen amb una doble realitat, no se senten africans perquè no han nascut allà i tot el que veuen d'allà és negatiu i no se senten identificats amb el país on han nascut perquè no són acceptats del tot.

Crec que aquest projecte és un gran encert i fa una bona feina en donar veu a la joventut migrant. És destacable que el narrador i els professionals que parlen són tots

negres. És més, m'ha sorprès, doncs mai havia vist un documental a la televisió catalana on hi hagués tantes persones racialitzades com a veu professional.

Tot i ser un documental del 2006, encara avui és rellevant perquè reflexiona i posa en relleu sobre qüestions encara molt rellevants per als joves amb pares migrants. I el que és més important, les mateixes joves racialitzades expliquen en primera persona el que senten i reflexionen sobre les seves identitats.

Gàmbia, desvetllada i pendent de Jammeh (2017)

La d'Álvaro García-Nieto titulada, ***Gàmbia, desvetllada i pendent de Jammeh***, tot i no ser molt extensa, és un excel·lent treball de camp. Es va publicar en el diari català en línia Hemisfèria.cat, el 20 de gener de 2017, i resumeix de forma molt correcta la situació que es vivia a Gàmbia i al Senegal quan Adama Barrow estava a punt de ser investit.

La situació del país el gener de 2017 era molt tensa, el dictador Yahya Jammeh no volia deixar el poder tot i haver perdut les eleccions de 2016. Amb Barrow refugiat al Senegal tothom estava preparat per una possible intervenció militar. Vist el panorama molta gent va decidir refugiar-se a la veïna Senegal.

Com que el periodista es trobava al Senegal el text compta amb les veus en primera persona d'aquestes persones que estaven arribant al Senegal a refugiar-se, per por al que podia passar. García-Nieto mostra la desesperació d'en John, un nigerià que fa vint anys que viu a Gàmbia, i ha hagut de fugir al Senegal per por al que pot passar a Gàmbia.

Crec que la crònica aporta molta informació de primera mà i dona tota la informació necessària per entendre la situació política del país, sobretot fa entendre com van viure els gambians aquest moment històric.

Gambia sonríe de nuevo (2017)

El documental de 2017 de RTVE ***Gambia sonríe de nuevo*** s'endinsa encara més en la dictadura gambiana i la vida després de la dictadura. La peça periodística de quaranta-cinc minuts es va emetre al programa *En Portada* de La2 de RTVE -que combina documentals i reportatges d'actualitat- l'octubre de 2017, nou mesos després de la investidura d'Adama Barrow.

Gambia sonríe de nuevo dona veu a algunes de les persones gambianes que van ser torturades sota la dictadura de Yahya Jammeh i narra com es van viure les eleccions que van acabar amb el dictador.

Ens presenta afectats com la Fatoumata Jawara, una jove que va ser apallissada per qüestionar la religiositat del dictador, després de passar tres dies en coma va fugir cap al Senegal. Com ella moltes altres persones van haver de refugiar-se al Senegal per atrevir-se a criticar al dictador com l'Imam Baba Leigh i el músic Pa Bobo, no va ser fins que Jammeh va ser derrotat, que van poder tornar a Gàmbia.

Altres no van tenir la sort de marxar i durant els vint-i-dos anys de dictadura molts van ser assassinats. En especial, el documental se centra en l'assassinat de l'activista Solo Sandeng l'any 2016, quan va ser detingut en una protesta contra el govern. Aquesta mort va ser la gota que va vessar el got i ajudaria a fer que Adama Barrow guanyés les eleccions contra Yahya Jammeh.

Una vegada fet aquesta anàlisi del país es parla de com molts joves gambians es juguen la vida al mar per arribar a Europa. Es presenten els testimonis d'en Buba Faburreh i l'Omar Maiga que narren les dures condicions en què van viure a Líbia, quan intentaven arribar a Europa. També es dedica uns minuts a parlar de la mutilació genital femenina, pràctica que va ser prohibida al país l'any 2015 però encara es continua practicant.

En general, el documental a més de denunciar les barbàries de la dictadura i donar veu als afectats, aconsegueix en quaranta-cinc minuts oferir una panoràmica del que és Gàmbia i la seva cultura. També del seu passat, del seu present i de quin pot ser el seu futur.

La chica que quiso retar al sol - La Vanguardia (2019)

El reportatge ***La chica que quiso retar al sol*** de Clara Roig publicat a la Vanguardia, el 27 de gener de 2019, ens presenta al personatge de la Jankey Jassey, una estudiant gambiana d'enginyeria electrònica a l'Institut de Capacitació Tècnica de Gàmbia.

Després de suspendre el **WASSCE (West African Senior School Certificate Examination)**, l'examen escolar avançat d'Àfrica Occidental, la porta d'entrada a les universitats d'Àfrica Occidental, aquesta jove no sabia quin havia de ser el seu següent pas. Ella somniava en ser infermera, però no podia reprendre l'examen d'entrada fins a l'any següent. Aquí és quan entra en joc l'escola Fandema, que treballa pel desenvolupament de Gàmbia i ajuda a fer que les joves continuïn amb els seus estudis. Gràcies a Fandema va començar a estudiar enginyeria i ara es dedica a instal·lar plaques solars.

A través de la Jankeh s'explica la situació de l'educació en el país i la falta d'oportunitats per a les dones. Crec que aquesta fórmula és molt efectiva, perquè la gent s'interessa molt més a rebre informació quan poden posar una cara al que estan llegint.

Segons el meu criteri, aquest és el periodisme pel qual s'ha d'apostar, encara que resulti més car de produir. En aquest cas aquest reportatge forma part del projecte "*Àfrica en femení. Lluites i victòries de les dones a Gàmbia*" de RUIDO Photo i Solidança.

Ellas quieren ser luz (2019)

Una peça periodística que em sembla que fa una bona feina en mostrar Àfrica d'una forma no clixé és la sèrie de reportatges de Xavier Aldekoa a La Vanguardia: ***Indestructibles***. El periodista fa un esforç en tota aquesta sèrie per portar al lector històries de vida de diferents països africans.

Em centro en el seu reportatge sobre Gàmbia titulat ***Ellas quieren ser luz***, publicat l'11 d'agost de 2019, el qual narra les aspiracions de la **Hawa Faye**, una jove gambiana de divuit anys que somnia en ser fotoperiodista.

Agafant aquest personatge com a fil conductor el periodista és capaç de parlar sobre la situació de l'educació i dels drets de les dones a Gàmbia. Crec que és un reportatge molt ben presentat i aconsegueix fer una panoràmica de la situació de les joves a Gàmbia, sense caure en els clixés de sempre. És un exemple que es pot parlar sobre les dificultats de les dones, sobre la pobresa, sobre la desigualtat d'una forma més humana.

Crec que és interessant trobar als mitjans de masses peces periodístiques on es mostrin històries de vida de joves africanes. L'imaginari col·lectiu occidental d'Àfrica és sempre pobresa, ONGs, gana, etc. el que va que la visió del continent sigui molt negativa. Sí, aquestes són també realitats d'Àfrica, però no són la seva única realitat.

Es pot parlar sobre els problemes que té un país, sense centrar tot el discurs en els mateixos problemes. Això l'únic que fa és perpetuar la imatge homogènia que té occident d'una Àfrica pobre, a qui sempre s'ha d'ajudar. Per això crec que la sèrie de reportatges de Xavier Aldekoa és un exemple de bon periodisme, perquè no se suma a perpetuar aquesta imatge.

ANNEX

Guió qüestionari

Aquest és el qüestionari base que vaig fer servir per fer les entrevistes als meus pares:

Vida en Gambia

Cuándo naciste? Dónde naciste?

Cómo era tu vida en Gambia?

Cómo era tu familia? Cuántos hermanos tienes?

A qué se dedicaban tus padres?

Cuáles eran las dificultades de vivir en Gambia?

Cómo fue tu educación? Como fue la educación de tus padres?

Cuando te diste cuenta de que la mejor opción sería migrar?

Una vez decides migrar cómo te preparas para el viaje?

Vida en el Maresme

En qué año llegaste al Maresme? Cómo llegaste?

Qué te indujo a venir al Maresme en concreto y no otro lugar?

Cómo fue tu llegada, el recibimiento?

Te costó adaptarte a tu nueva vida en el Maresme? Por qué?

A qué te dedicabas?

Al llegar qué es lo que te pareció más difícil?

Malos recuerdos que recuerdas de tu llegada

Buenos recuerdos que recuerdas de tu llegada

Cuánto tiempo viviste en el Maresme?

Cuántas personas de Gambia conocías en la época? Cuántas personas negras conocías en la época?

Actualidad

A qué te dedicas ahora?

Has estado casada? Tienes hijos?

Cómo crees que fue de diferente tu educación comparada con la de tus hijos?

Te arrepientes en algún momento de haber migrado? Por qué?

Entrevistes realitzades a:

Sada Dem Sabally

Va ser la primera entrevista que vaig fer, va ser a partir de la plantilla que havia confeccionat, però com ja sabia durant el seu relat van sorgir moltes altres preguntes. La seva duració va ser d'1 h i 30 minuts.

Maimuna Njie Mballow

L'entrevista de la meua mare també va ser a partir de la plantilla que vaig crear al principi i també van sorgir altres dubtes. La seva entrevista va ser més curta, ja que, el seu procés migratori va ser molt més senzill que el del meu pare. L'entrevista té una durada d'1 h.

Afegir que després de l'entrevista els dubtes que em sorgien o si no m'havia quedat clara alguna cosa, feia les preguntes pertinents als meus pares per aclarir el que no entenia i poder continuar amb el TFG.

BIBLIOGRAFIA

AIMC. (2020). Rankind de diarios. AIMC EGM. Recuperat de <http://reporting.aimc.es/index.html#/main/diarios>

Aldekoa, X. (2019, agosto 11). Ellas quieren ser luz. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/internacional/20190811/463979575142/indestructibles-hawa-fotoperiodista.html>

DataBankWorld Development Indicators. The Gambia. (s. f.). DataBankWorld Development Indicators. The Gambia. Recuperat de <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=SP.POP.TOTL>

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2019a). Perfil de la població empadronada a la comarca del MARESME. Recuperat de https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/05immigracio_refugi/perfils_demografics/PERFIL_ambits.pdf

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2019b). Perfil de la població GAMBIANA empadronada a Catalunya. Recuperat de https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/05immigracio_refugi/perfils_demografics/Perfil_PAiSOS.pdf

Deschamps, H. (1975). *Le Sénégal et la Gambie* (3.ª ed.). Paris: P.U.F.

Forde, E. R. A., Clark, A., Gailey, H. A., & et al. (2019). The Gambia. En *Encyclopædia Britannica*. Encyclopædia Britannica, inc. Recuperat de <https://www.britannica.com/place/The-Gambia>

Gambia. Human Development Indicators. (s. f.). Gambia. Human Development Indicators. Recuperat de <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/GMB>

Gambia Information Site. (s. f.). Gambia Information Site. Serrekunda Town, Gambia. Recuperat de <http://www.accessgambia.com/information/serrekunda-town.html>

Gamble, D. P. (1988). *The Gambia*. Clio Press.

García-Nieto, Á. (2017, gener 20). Gàmbia, desvetllada i pendent de Jammeh. *Hemisfèria.cat*. Recuperat de <https://hemisferia.cat/gambia/>

Great Britain Foreign Office. Historical Section. (1920). *Gambia*. Londres: H. M. Stationery Office.

Guardiola, J. A. (2017). Gambia sonríe de nuevo. *En Portada*. Recuperat de <https://www.rtve.es/alacarta/videos/en-portada/portada-gambia-sonrie-nuevo/4258424/>

Idescat. (2019a). Idescat. Evolució de la població total i estrangera. Catalunya. Gàmbia. Recuperat de <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>

Idescat. (2019b). Idescat. Padrón municipal de habitantes. Distribución por países. Cataluña. Recuperat de <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=12&lang=es>

International Organization for Migration. (2015, febrer 5). The Gambia. Recuperat de <https://www.iom.int/countries/gambia>

ISO Subentity Codes for Gambia. Administrative Division. (s. f.). ISO Subentity Codes for Gambia. Administrative Division. Recuperat de <https://www.geonames.org/GM/administrative-division-gambia.html>

Kebbe, C. O. (2013). The Gambia: Migration in Africa's «Smiling Coast». *The Online Journal of the Migration Policy Institute*. Recuperat de <https://ssrn.com/abstract=2429807>

Llevot, N. (2010). El rol y la formación de los marabouts en Senegal. *El Guiniguada*, (19). Recuperat de https://accedacris.ulpgc.es/bitstream/10553/7476/1/0235347_00019_0003.pdf

Maalouf, A., & Villaverde, F. (1999). *Identidades asesinas*. Madrid: Alianza Editorial.

Municat, Gencat. (s.f.). [Mapa mut del Maresme] Recuperat de <http://municat.gencat.cat/ca/municat/municat-a-lescola/descarrega-de-mapes-muts/>

Nsangata, G.-N. (2006). *Catalunya negra*. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/catalunya-negra/video/5165631/>

Real Academia Española (RAE). Ius sanguinis. En el Diccionario del Español Jurídico (DEJ). Recuperat de <https://dej.rae.es/lema/ius-sanguinis>

Real Academia Española (RAE). Ius soli. En el Diccionario del Español Jurídico (DEJ). Recuperat de <https://dej.rae.es/lema/ius-soli>

Roig, C. (2019, enero 27). La chica que quiso retar al sol. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/internacional/20190127/454262086174/africa-iankey-placas-solares-gambia-genero-mujeres.html>

Sepa Bonaba, E. (1993). *Els negres catalans: la immigració africana a Catalunya* (1. ed). Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular: Editorial Alta Fulla.

The Gambia Bureau of Statistics. (sf). *2013 Population and Housing Census: Spatial Distribution*. Recuperat de https://web.archive.org/web/20180103134831/https://www.gbos.gov.gm/uploads/census/2013/Spatial-distribution-report_%20Final.pdf

The Gambia Bureau of Statistics. (2017). *Integrated Household Survey 2015/16*. Recuperat de <https://www.gbosdata.org/downloads/integrated-household-survey-ihs>

The Gambia Bureau of Statistics (GBOS), & ICF International. (2014). *The Gambia Demographic and Health Survey 2013*. Recuperat de <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR289/FR289.pdf>

The Gambia Bureau of Statistics (últim). (2018). *Gambia Statistical Abstract*. Recuperat de <https://www.gbosdata.org/downloads/the-gambia-statistical-yearbooks-abstracts>

The World Bank Data. (2018). Population, total - Gambia, The | Data. Recuperat de <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=GM>

The World Bank Data. (s. f.). International migrant stock (% of population) - Gambia, The. Recuperat de <https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL.ZS?end=2015&locations=GM&start=1990&view=chart>

US Bureau of Democracy, Human Rights and Labor. (2015). *International Religious Freedom Report for 2015, The Gambia*. Recuperat de <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2015&dliid=256027>

Van Dijk, T. A. (2002). Critical Discourse Analysis and Social Thought. *Athenea Digital. Revista de pensamiento e investigación social*, 1(1), 18. Recuperat de <https://doi.org/10.5565/rev/athenead/v1n1.22>

Van Dijk, T. A. (2016). Análisis Crítico del Discurso. *Revista Austral de Ciencias Sociales*, (30), 203-222. Recuperat de <https://doi.org/10.4206/rev.austral.cienc.soc.2016.n30-10>

Wikimedia. (s.f.). [Mapa de Gàmbia]. Recuperat de https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gambia_divisions_blank.png

Wikimedia. (s.f.). [Mapa de localizació de Gàmbia]. Recuperat de [https://en.wikipedia.org/wiki/File:Gambia_\(orthographic_projection_with_inset\).svg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Gambia_(orthographic_projection_with_inset).svg)

Wikimedia. (s.f.). [Mapa de localizació de Gàmbia. Font: OCHA]. Recuperat de [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Gambia - Location Map %282013%29 - GMB - UNOCHA.svg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Gambia_-_Location_Map_%282013%29_-_GMB_-_UNOCHA.svg)

World Population Review. (s. f.). Gambia Population. Recuperat de <https://worldpopulationreview.com/countries/gambia-population/>